

T. Igor Csaba

VIGYÁZÓVÁR

TARTALOM
VIGYÁZÓVÁR
MÁRTA

VIGYÁZÓVÁR

Volt akkoriban, Hollóhegy és Miklósfalva között, de nem az országúton, hanem valamennyire félreeső helyen egy látszatra jól menő farm. Voltaképpen tényleg nyereséges volt a kommunista időkben, hiszen volt termelés, megbízható megrendelő, fizetett is, jó pénzben. Fehér Menyhért, a farm vezető agrármérnöke (zootechnika specialitással) elégedett ember volt, még viccelődött is. „A munkát tudni kell elosztani!” – mondogatta. És még hozzátette, hogy „én úgy elosztom, hogy nekem semmi sem marad.”

Ám aztán egyszer csak változtak az idők és ő megrendelők nélkül maradt. Nem egyszerre, csak úgy szép csendesen, egyik a másik után maradozott el. Pedig jó áruja volt, kelendő azelőtt, és mégis... És ráadásul, a kedvező időket kihasználva – még meg is vette a farmot.

Hát egy igen kellemetlen napon rokoni látogatója akadt. A látogató a sógora volt, Fehér Ica férje, akit addig jó, ha egy évben egyszer látott.

– Nem jól csinálod, te Menyus!

– Hát aztán mit nem csinállok jól?

– Csak azt, hogy termelsz minden jó dolgot, de nem tudod azt eladni. Meg azt is, hogy nem vagy modern. Kellene ide egy ember, aki legalább eleinte egy kicsit besegít.

– És te lennél az az ember?

– Én? Nem. Isten ments! de tudok valakit, aki jó ebben. Vedd fel, nem fogod megbánni!

– Ért az az ember az állattenyésztéshez?

– Ááá! Dehogy. Az üzlethez ért.

– Na, próbáljuk meg. Felveszem. De... próbaidőre.

Nem sok idővel a Ceausescu bukása után, V.-ben is megjelentek a kapitalista gazdálkodás „áldásai”.

– De mondd ki már egyszer a nevét annak a városnak! Mindig csak Vé, Vé, Vé. Mintha a vonuló darvakat látnám, valahányszor olvasom.

– Na jó, hát legyen Vigyázóvár! De hiszen úgyis tudod.

– Persze, hogy tudom. Attól félsz, hogy valaki magára ismer? Hadd ismerjen! Szerintem igen jót tesz neki!

– Na, nem bánom.

Hát, Vigyázóvár. Érdekes, mert egy nagyon alacsonyra kopott, régi romon kívül semmi nem emlékeztet valami egyszervolt várra. És az a rom is sokkal kisebb területen fekszik, semhogy igazi várra lehetne következtetni belőle. Ez természetesen azért van mert, mint ahogy a neve is mutatja, már a középkor idején sem volt igazi vár, inkább csak őrtorony. Ahonnan az ellenség esetleges felbukkanását vigyázták. És tán a mozgását figyelték. Aztán lassan falu alakult a torony körül. Került egy földesúr is. A falu lassan jelentőségre tett szert, különösen a török időkben, amikor sok terület a török fennhatósága alá került, s ahonnan vagy jött ki valamennyi adó, vagy se.

A kommunista időkben már tizennyolcezer kisváros volt. Amit folyamatos beköltöztetésekkel olyan hatvan-, hetvenezerre növeltek. Ezzel párhuzamosan iparosodott is a helység.

Könnyűipara lett, meg egy gépgyára is. Ez az utóbbi nagyon stabilnak tűnt. Éppen ezért, a változás eljövételével éppen a gépgyár ment először tönkre. Ott maradt, mint valami szörnyű mementó a város végén. A város másik vége, a Hollóhegy felé vezető úton, barátságosabbnak tűnt. Ott inkább kis, családi házak voltak, kertekkel. Néhol egy-egy tömbház. Hanem a másik oldal....

Ott először is sokkal több volt a tömbház. Hiszen lakni a gépgyári munkásoknak is csak kellett valahol. És ha már egyszer gyökértelenek voltak a városban, sőt a megyében is, hát valahova tenni kellett őket. A változások eljöttével néhányan hazamentek ezek közül a munkások közül. De ez elenyésző szám volt. A többiek munkanélküli és egyéb segélyeket kaptak. Meg ügyeskedtek. Hiszen az a vidék ahonnan odateleptették őket, valósággal az ügyeskedők paradicsoma volt. Most itt folytatták azt, amibe otthon belenőttek. Az állam meg behunyta a félszemét. Néha mind a kettőt is. Eleinte azért, mert nem is nagyon volt neki szeme, később pedig, amikor már lett, akkor is csak azt látta vele, amihez kedve volt.

Hát ilyen is lett az a városszél. Amilyenek az emberek voltak benne. Eléggé kevert. Mert azért éltek ott elég sokan olyanok is, akik régi lakói voltak a városnak. Az Igorok például, akik akkor kényszerültek a külvárosba, amikor a városközpontot átrendezték, főképpen a Ceausescu elképzelése szerint. Az pedig jókora bontásokkal járt.

Mások is voltak, akik odakényszerültek. Többen közülük, mint az előbb említett Igorok is, később mégis kertes házba költöztek. De sokan maradtak. Így aztán abban a negyedben a városkép igen vegyes képet mutatott. A néhány tízeemeletes tömbház felsőbb emeleteiről néha lövéseket, verekedések zaját lehetett hallani vagy éppenséggel látni is. Később, amikor annak az ideje elmúlt, az illegális gyorsulási versenyek zaja lett a meghatározó. De ami maradónak bizonyult, az a nyaranta szabályosan meg-megjelenő félmeztelen férfiak látványa volt, amint ócska autókba behajolva kalapálgatnak valamit azokon. Télen pedig a tömbházak előtti téren végrehajtott disznóvágások látványa volt stabil. A terek vértől lettek pirosak, mint valami túlméretezett horrorfilmben használt kellékek.

Hanem, disznóvágás ide vagy oda, úgy látszik, valakinek mégiscsak akadt olyan számítása is, miszerint jó lenne oda a város szélére egy plázát teremteni. Nosza, meg is vette valaki a régi gépgyárnak a város széle felé eső, némileg külön álló részét, és kis idő múlva már egész jól menő áruház tömte ott a tulajdonosok zsebét.

Most hát így festett a kép:

Volt egy rész, amit jól karban tartottak, benne pláza üzemelt, ez volt a város széle felé eső oldalon, kissé távolabb pedig, a város belső része felé, igaz, szeges dróttal elkerített udvaron, egy sötét és füstös rom. A gépgyár maradéka. Persze, a szögesdrót nem volt igazi akadály. A fiatalok megtalálták a módját az elkerülésének. Oda jártak ugyanis a szexuális vágyaikat kielégíteni, legalábbis azok, akiknek különbre nem telt. Igaz, nem sokáig. Mert azt a szögesdrótot mások is megtanulták kijátszani, s a pásztorórák előbb erőszakba, később verekedésbe, még később késelésekbe mentek át. A város vezetése aztán rájött a dologra, s attól kezdve azon a területen mindig volt rendőr. A késelések elmaradtak. Meg a többi is.

Pannival találkozott először. Rozomi Panna nyolcadikos korától volt Nemvaló István osztálytársa. Pista általában szerette a lányokat, egészséges fiatal fiú lévén, szívesen nézegette a szebbik nem képviselőit. Pannira viszont elég későn figyelt fel, talán éppen az említett ok miatt. A lány ugyanis nem volt szép. Bizony, azt a legnagyobb jóindulattal sem lehetett ráfogni. Vékony volt, láthatóan lágy húsu, és amúgy sem volt semmi, de semmi különös rajta. Ha csak nem számítjuk azt a sötétebb foltot, ami a bal arcán ékeskedett. A beszédje pedig olyan hangsúlyú volt, mintha azt, akivel társalgott, saját magánál sokkal alacsonyabb rendű-

nek tartaná és ezt éreztetni is akarná vele. Mindezen tulajdonságok miatt Panni meglehetősen magányos volt. Utólag már nemigen lehet eldönteni, hogy mi lehetett a főoka annak a magányosságnak. Az-e, hogy nem is vágyott különösebben az osztálytársai társaságára, vagy tán már a családban is úgy indult? Magányosnak? Esetleg tényleg lenézte egy kissé a környezetében sürgölődő fiatalokat?

Különben ő sem érdeklődött Pista után semmiképp se. Körülbelül levegőnek nézte. Mint egyébként mindenki mást is, akit nem ismert közelebből. Mivel azonban, mint mondtam, nem tartozott a kifejezetten szép lányok közé, szinte senki sem törődött azzal, hogy ő miért éppen „ilyen” és nem „olyan”. Mindez így is maradt volna továbbra is, akár az iskola elvégzéséig, ha közbe nem jön az a bizonyos eset az új magyartanárnővel.

Amióta diák a diák, mindig létezett levelezés a tanórákon. Legújában éppenséggel felfedeztek valami teleírt nyírfakérgeket, talán Szuzdálban, amelyek bizonyítják, hogy már a középkori Oroszországban is valahogy így ment ez. Pedig akkoriban a tanítók alighanem sokkal szigorúbbak lehettek.

No, hát folyt a levelezés náluk is, mindenféle oda nem tartozó témáról, ahogy az lenni szokott. Pista meg éppenséggel néha versben közölte a véleményét. El is nevette magát Panni, amikor elolvasta. És ezzel az egész levelezés is el lett árulva. Következett a „ki volt az?”, „ki írta és kinek?”, „mit kell ezen nevetni?” szokásos kérdésöszön. Így, hogy Pannira igencsak rájárt a rúd, ha Pista egy adott pillanatban fel nem áll és nem vállalja magára azt, amit tényleg ő okozott. Vagyis, hogy ő írta azt a levelet és azon „muszáj volt nevetni”.

– Hát mit is írt?

Pista hát elmondta azt a bizonyos verset. Nem lett különösebb baj a dologból, a tanárnő rendes volt, még ő maga is elmosolyodott a Pista versén.

Hanem ettől a naptól kezdődött a Pista barátsága Pannival. Mert valóban barátság volt az, mindenféle szexuális felhang nélkül. Pista nem is gondolt olyasmire, és azt, hogy Panni mire gondolt, nem lehetett tudni, mert nem volt különösebben közlékeny.

A barátság aztán úgy folytatódott, hogy Pista sokszor meg is látogatta a leányt. Olyankor nem csak jót beszélgettek, hanem Rozomi Jancsival, a bátytal, sakkoztak is. Jancsi kivételes intellektusú srác volt, szinte elképzelni se lehetett, hogy történhetett, hogy nem végzett egyetemet. Pista persze az egész sakkozó tudásában annyival maradt, amennyit Jancsival gyakorolva elsajátított.

Hát igen. A Rozomi család.

A diákok rendszerint nem tudnak mindent a felnőttek társadalmáról. Részint azért, mert nem mondanak el nekik mindent, részint meg azért, mert nem is nagyon érdekli őket. Pistát ugyan érdekelte volna, de ha véletlenül rákérdezett, Panni gyorsan bezárult, mint a kagyló, ha megbirizgálják. Hát nem erőltette tovább, megérezte, hogy a kislánynak az fájdalmat okoz. Majd, valamivel később, megtudta. Mástól.

Úgy volt, hogy régebben, amikor az ő korosztályuk még elemista lehetett, idősebb Rozomi János igencsak nagy ember volt a megyében. Főtanfelügyelő volt, de arról is regéltek, hogy még feljebb akarják vinni. Talán Bukarestbe, a minisztériumba. Aztán egyszer csak fordult egyet a politikai szélkakas, még azt sem nagyon lehetett tudni, hogy mitől, és Rozomi János a miniszteri szék helyett a börtönben kötött ki. Talán kiállt valakiért, akiért nem kellett volna. Talán kellett is volna, de nem tetszett a kiállása valami magasabb sarzsínak. Ki tudja azt már? Nem volt ritka annak idején az efféle derékba tört karrier. Még csak nem is az övé volt a legfeltűnőbb.

A börtönöveket aztán nem is töltötte le végig, hiszen mindenki tudta, hogy más helyett ült, de tanítania azok után már nem volt szabad. A kommunizmus idején rozott múltú ember tanár nem lehetett. János egy idő után inni kezdett. Az alkohol volt a drogoknak az akkori, kommunista formája. Meg törvényes is volt. A felesége, Ica néni, aki képzett pszichológus volt, akkortól fogva mozipénztáros lett. Pista már így ismerte meg. Jancsi is megszenvedte az édesapja tragédiáját. Igazából nem is nagyon értette, hogy mi is történt a családdal, csak érezte, hogy megváltozott valami. Eleinte éppenséggel ösztönözte az a változás mind nagyobb erőfeszítésre, míg egyszer csak megroppant valami a fejében a túlságos erőltetéstől, s emiatt, vagy más okból is, akkor még nem tudták igazából, erőt vett rajta a „sokat akar a szarka, de nem bírja a farka” betegség. Vagyis, skizofrén lett. Nem köz- és nem önvészélyes, de mindenképpen voltak periódusai, amikor kezelésre volt szüksége. Akkoriban a skizofréniának még nem voltak olyan jó gyógyszerei, mint manapság, nem is lehettek, ha egyszer nem tudták, mi okozza. Adtak hát mindent, amit egy kísérletező kedvű orvos kigondolt. A szerektől persze javulás állt be, de ez a javulás általában ideiglenes volt.

Pista nem riadt vissza a hallottaktól, hanem – ilyen ember volt, s ilyen is maradt később is – még inkább ragaszkodott a Rozomi családhoz. És csodák csodája, az ő hatására-e, vagy inkább csak azért, mert akadt valaki a világon, aki emberszámba vette, a Jancsi állapotában tényleges javulás jelei mutatkoztak. Amire a kezelőorvosai rendkívül büszkék voltak. Biz’ a mai eszemmel hajlok arra a véleményre, hogy az a skizofrénia talán nem is volt igazi skizofrénia. Hiszen igen sok téves diagnózis létezett annak idején, éppen, mert a betegséget sem ismerték igazából.

Ebben az időben olyan javulást lehetett tapasztalni a Jancsi állapotában, hogy a dokik megengedték azt is, hogy egy technikumot elvégezzen.

Ezután Pista szem elől tévesztette a rozomi családot egy ötéves időszakra. Maga is elment Vigyázóvárról, tanulnia kellett. Az egyetemen aztán beleszeretett egy évfolyamtársnőjébe, s azután már nőket inkább csak véletlenül látott meg. Igaz, ez nem tartott örökké. De mégis meghatározta az életét. Vagy legalábbis a fiatalkorát.

Öt év múlva, mint frissen végzett irodalomtanár került vissza a megyébe. Akkor már nem Vigyázóvárra, hanem egy onnét vagy harmincöt kilométerre fekvő községbe, Hollóhegyre. Ahol is új ismerősei, barátai lettek, s a Rozomi család kiesett a látóköréből. Tán egyszer hallott még róluk egy régi ismerőssel, Bodó Bélával beszélgetve. De akkor sem figyelt igazából, mert más foglalkoztatta.

Ekkoriban az országban is nagy változások történtek. Illetve... igazából azok a változások nem is voltak olyan nagyok, mint ahogy akkor gondoltuk. Csak a füstjük volt nagy s néha a lángjuk. De a melegük, az teljesen elmaradt. De mindegyre csak jóval később jöttünk rá.

Béla különben nagyvonalakban a következőket mesélte el:

Rozomi János meghalt. Miután jóideig cipelte a szerencsétlen múlt lelki terhét, egy idő után mind gyengébb és gyengébb lett, s amikor Isten jónak látta, szép csendesen elmúlt a világból. Jancsi, aki időközben Jánossá lépett elő, most vízügyi technikus a városnál. Ő tehát megvan. Panni meg eltűnt. Ő nem végzett semmiféle felsőbb iskolát (mégiscsak ő szenvedhetett a legtöbbet a múlt miatt) csak élt egyik napról a másikra, mígnem egyszer csak rátalált egy szilágysági legény és elvitte magával feleségnek. Mintha azt is hallotta volna valakitől Béla, hogy egy szép kislányuk is van már, akinek Réka a neve. Hol vannak? Talán Szilágysomlyón. De ez nem biztos.

– Rác Feriék mennek.

Ezt Bodó Béla mondta Nemvaló Pistának.

– Mennek? Hová?

– Tudtommal Kanadába. Feleség, kislány, mindenki.

Pista szomorúan ingatta a fejét.

– Elhiszem neked, barátom, de nem örülök neki. Egyáltalán nem örülök. – Majd hozzátette: – Mindenki megy. Mint a patkányok a süllyedő hajóról.

– Hát igen. Patkány – ismételte meg Béla az utolsó mondat egy részét. – Hanem azért a hajó süllyed. Tényleg süllyed. Csak még azt nem lehet tudni, hogy az egész ország hajója, vagy csak a miénk.

Akkor már bukott a kondukátor és az élet kezdett érezhetően megváltozni. Még azt nem lehetett igazán tudni, hogy jó vagy rossz irányban. Jóval később jöttünk rá, akkor is csak fokozatosan, hogy igaza lehetett Metternich Kelemen hercegnek, amikor azt mondta: „Mindent meg kell változtatni ahhoz, hogy minden a régi maradjon”. És ezzel semmiképpen nem akarok igazat adni azoknak, akik az első vonattal elmentek.

– Akkor hát Jancsi az egyetlen itt maradt Rozomi. Hogy van?

– Jól. Legalábbis dolgozik, a régi bajait, úgy tűnik, kinőtte. Csak magányos. Nem akar meg-nősülni.

– Nem tetszenek neki a lányok? Van ilyen.

– Áh! Dehogy. Inkább nem bízok abban, hogy egy nőt boldoggá tudna tenni.

Úgy látszik, hogy Bélának lassan igen fontos gondolata kezdett lenni a Rozomi Jancsi megházasítása. Ő maga elég későn nősült meg, így a tapasztalata, miszerint jobb későn, mint soha, megszívlelendő volt. Jancsinak is mondta elégszer. Ő különben is olyan ember volt, hogy mindenkit ismert. Legalábbis mindenkit, aki számított. Úgynevezett „aranykezü” autószerelő volt és hát akkoriban még általában vagy régi kocsijaik voltak az embereknek, vagy dácsiájuk. Mindkét kategória rászorult a sűrű javításokra. Később ez változott, méghozzá úgy, hogy újjgazdagok lettek, s azoknak az autók is újak voltak. De az értelmiség, az nem gazdagodott. Hacsak nem örökölt. Béla pedig jól érezte magát az értelmiségi társaságban, ahová be is illett, mivel a nagynénje tanárnő volt.

Hát Jancsinak is ajánlgatta a megnősülést, két behajolás között az öreg dácsiába.

– De hiszen éppen abban járok – felelte János.

Béla ettől úgy meglepődött, hogy hirtelen felegyenesedett és majdnem beverte a fejét a motorháztetőbe. Magában ugyanis úgy gondolta, hogy Jancsi, a családja múltjával már örök aggregény fog maradni.

A dolog azzal kezdődött, hogy új asszisztensnő került a körzeti orvosi rendelőbe. Méreg Mancsi, így hívták, a valóságban is, kedves, életvidám hölgy volt, nem is csoda, hogy a János szeme megakadt rajta. Nem is kerülgette sokat a témát, gyorsan összeházasodtak. Esztendőre takaros kislányuk is született.

Két-három év után aztán ráért a mi Jánosunk arra is, hogy esetleg kár volt úgy sietni azzal a házassággal, mivel Mancika szemmel láthatólag más férfiakat is jól megnézett, nem csak a férjét. Talán azt az elvet vallotta, amit pedig leginkább férfiak szoktak, hogy csak hűséget fo-

gadott, de vakságot nem. Jancsi viszont egyrészt türelmes volt, másrészt viszont a családjában meglevő terhes örökség miatt amúgy sem számított valami nagy boldogságra, hát ritkán szólt. Olyankor is inkább saját magát kínoztta, mint Mancikát. No meg aztán a kislány is nőtt, növegetett már, azért se illett szólni. Olyan gondolata is volt, hogy később, mikor már nő majd egy kicsit, milyen szépen eljátszogat majd a kis unokatestvérével, a Panni kislányával.

– Hát én most akkor mit csináljak ezzel a Margittal?

A kérdező Bureanu Anca doktornő volt a családorvosi rendelőben. Csaba, az előző orvos ugyanis elment. Voltaképpen nyugdíjazták. Ő pedig visszavonult Hollóhegyre. Ahol is még be is segített néha az ottani rendelőben, bizonyítva ezzel a régi mondást, amely szerint az orvos élete végéig orvos marad.

De hát, Anca. Valóban nem tudta, hogy igazából mit is kezdjen Méreg Mancival. Vagyis újabban Rozominéval. Szó sem volt olyasmiről, hogy talán buta lett volna, vagy ne szeretett volna dolgozni. De hát annyi asszisztensnő volt már abban az intézetben, hogy igazán nem hiányzott még egy.

– Talán a közegészségügyi vonalra... – szólt bátortalanul valaki.

– Igen. Talán. – A doktornő nem volt túlságosan elragadtatva az ötlettől. De be kellett látnia, hogy fiatalabb kollégájának igaza van. Akkor is, ha ő maga nem nagyon szerette a közegéseket. Igazából senki sem szerette őket.

Így lett Mancsi közeges. Akinek leginkább az volt a kötelessége attól fogva, hogy időről időre végiglátogassa a különböző vállalatokat, intézményeket, s kiderítse, mi az, ami nem működik náluk szabályosan. Persze ő sem szerette ezt a munkát, ám egy idő után beleszokott. Úgy gondolkozott, hogy végeredményben valakinek úgyis el kell végeznie az ilyesmit is, hát akkor jobb, ha azt inkább ő teszi, mint más.

Látogatta hát szorgalmasan azokat a helyeket, ahova küldték, s néha felfedezett valami rendellenességet, néha meg nem. Büntetni nem szeretett. Inkább ötször is kiment valahová, de elérte azt, hogy rendben legyenek a dolgok.

Hanem a plázával sehogy sem tudott zöldágra vergődni. Akkoriban még nem volt olyan sok az ilyen vállalatból, hogy híre ment volna, mire képesek a profit érdekében. Így aztán elég sokáig semmiféle eredményt nem ért el. Eleinte be se engedték azokra a helyekre, ahová pedig küldve volt. Azután megfenyegették. Az üzleti titkaikkal érvelve. Mindez Mancira egy cseppet se hatott. Őt küldték, hát odament. Ha nem teszi, elveszti az állását. Még később azzal kezdték fenyegetni, hogy Jancsit fogják lehetetlenné tenni, ha tovább erősködik. A férje igen jól hahotázott, amikor hazamenve elmesélte neki, hogy mit is mondtak neki. Végül is ő már túlélte egy kommunista időszakot, mit tudnak tenni ellene ezek az alig életbe lépett valakik olyat, amit mások már nem tettek meg? A végén pedig megpróbálták megvesztegetni Mancit. Erre kereken megmondta, hogy milyen összeg lenne az, amelyért hajlandó lenne szemet hunyni. Gyakorlatilag az ötévi fizetése volt a kérdéses összeg. Úgy számított ugyanis, hogy legalább öt év telik el addig, amíg ő megint állást talál, ha most kirúgják. Rosszul számított pedig, mert nem vette figyelembe az inflációt, amely akkor még jó magas volt.

No, erre megadták magukat a pláza vezetői. Inkább beengedték.

Hát igen érdekes dolgokat látott. A spórolás határozottan furcsa formáit. Amik között nem utolsó helyen szerepelt a rendellenes módon lerakott szemét.

– No, ezt meg kell szüntetni! – jelentette ki Mancsi, amikor meglátta. Ám büntetni, szokásához híven, akkor még nem akart. Inkább visszament még vagy négyszer, egészen addig, amíg el nem tüntették a kérdéses szemétheget.

– Na, így most már jól van! – mondta elégedetten. – Nem lehetett volna mindjárt ezzel kezdeni?

A gazdasági igazgató ötölt-hatolt, de semmi lényegest nem mondott. Végül is valódi érvei tényleg nem voltak. Mancsi pedig a jól végzett munka örömeivel tért meg fiatal férje mellé.

Meg is volt az oka Mancinak az elégedettségre, más szempontból is. Rávette ugyanis a férjét arra, hogy látogassák meg a Katona testvéreket. Hogy mivel, hogyan vette rá, arra nem emlékszem, lehet, hogy soha nem is tudtam.

A Katona testvérek, két fiatalember, érdekes reputációnak voltak az... „elviselői”(?)

Mert, hogy örülni egészen biztos, hogy nem örültek neki. Azt suttogták ugyanis róluk, hogy homoszexuálisok. Sőt, hogy együtt élnek. Amiből első látásra annyi mindenesetre igaz volt, hogy valóban egy házban éltek ketten. Még a fiatalabbiknak – talán Zoltán volt a neve, nem tudom – még csak-csak tudtak néha egy női partneréről, de Jóskáról ilyen szempontból nagyon hallgatott a fáma. Pedig a külváros az olyan hely, ahol mindenről tudnak, vagy legalábbis tudni vélnek. Aztán, hogy Mancsi megszánta-e Jóskát, vagy éppenséggel segítséget kért tőle a fiatalember, mivel végeredményben egészségügyi volt, nem lehet tudni. Mert, ahogy az szokás is hasonló esetekben, nem közölték senkivel.

No, a látogatás voltaképpen nem is volt kellemetlen. Bár a Jancsi számára unalmas lehetett, különösen a második része. Főleg egészségi témákkal.

Kiderült hát, hogy nincs igazából semmi baja a Jóskának, csak annyi, hogy – hasonlattal élve – túl hamar elsült nála a puska. Még mielőtt az ellenséget igazából megcélozhatta volna. Azt mondta, hogy ez a dolog nála mindig fennállott, már kamaszkora óta, azóta se változott. Hát az ilyesmit a nők nem nagyon szeretik, s azért egy idő óta nem is nagyon próbálkozott.

– Egy igazi, türelmes nőre lenne neked szükséged – mondta Jancsi, mintha olyan nagy szakember lett volna a dologban.

Mancsi viszont komolyabb volt, s elmondta, hogy erre megvannak a technikák, sőt, ha más-képp nem megy, akár gyógyszerek is. Mindenesetre látogasson el egyszer Anca doktornőhöz.

– De amikor éppen ettől viszolygok a leginkább!

– Hát akkor gyere, amikor én is ott vagyok! De különben is, nem harapja le a fejedet!

Ebben maradtak.

Anca doktornő különben sem volt az a kifejezetten „fejleharapó” típus. Mindig segített, akin tudott. Lám, például Páll Ibolya is milyen jól tette, hogy hozzáfordult.

Szép szál magas nő volt az Ibi, sokan csodálták is. Bár az utóbbi időben mintha alábbhagyott volna az a csodálat, ki tudja, miért? Ő sem tudta megmagyarázni magának, pedig világ-életében gondot fordított a kinézésére. Meg nem evett volna semmi olyat, ami véleménye szerint árthatott neki. Gyakorlatilag szinte kizárólag növényi kosztot élt, húst alig fogyasztott, kivéve a csirkehúst, amit biztonságosnak gondolt, mivel alig volt benne zsír. Sportolt is, de módjával, főleg azért, hogy a munkájával járó ülő életmód káros hatásait ellensúlyozza.

Ő maga akkor figyelt fel a benne végbemenő változásra, amikor észrevette, hogy nem fér bele a cipőjébe.

– Hát ez hogy lehet? Megnőtt a lábam? – gondolta magában. – Pedig huszonkilenc éves vagyok.

De akárhogy nem akaródzott is elfogadni, az igazság mégis csak az volt, hogy valóban nagyobb lett a lába. Méghozzá a bal. Amikor gondosabban megvizsgálta a problémát, nők néha megteszik, rájött, hogy igazából nem az egész lába, hanem a nagy lábujja lett hosszabb.

– Mi lehet ez? Esetleg... valami daganat?

Elment hát Anca doktornőhöz, aki megnyugtatta, igaz, csak részben.

– Nem. Úgy néz ki, hogy nem daganat. Ám lehetséges, hogy egy kis akromegália.

Aztán elmagyarázta, hogy az valami hormonszint elváltozás, ami a növekedési hormon túlsúlyát okozza. Ha serdülőkorban érte volna, akkor nem történt volna semmi, kivéve, hogy még magasabbra nő. Felnőtt korban azonban, amikor már a csontok növekedési zónája nem aktív, rendszerint csak a végtagok csontjai reagálnak a hormontúltengésre. Lám, neki is a lábujja nőtt meg. És az orra lett horgasabb.

Aztán csináltattak neki különböző vizsgálatokat, a közönséges fej-röntgentől elkezdve a MR-ig, de szerencsére semmi rendelleneset nem mutattak ki. Tehát valóban nem daganat.

– De hát akkor én most mit csináljak? Rosszabb lesz?

– Nem hiszem. Mindenesetre változtasson az étrendjén! Erre vonatkozólag keresse fel az én fiatalabb kollégámat, s lassan térjen át valami olyan étrendre, ami biztonságosabbnak tűnik. Hosszas kezelés lesz.

Valóban az lett. A végén azonban kiderült, hogy az új plázában vásárolt csirkehús tartalmazta a növekedési hormont, amit Ibolya, nem lévén teljesen rendben az emésztése, mivel egyéb extravaganciák is fennálltak nála, nem volt képes feldolgozni.

A helyzet tehát nyugvópontra jutott az érintettek számára, kivéve Mancit, akinek megint el kellett menni a plázába, megint ellenőrizni mindent, amit lehetett, de ezúttal mindent rendben talált. Már amit el nem dugtak előle.

Ibi is belenyugodott abba, hogy már ezután így fog kinézni, de végül is éppen akkor tett szert új barátra, tehát nem volt oka a kesergésre.

A pláza a város szélén, a régi gépgyár egy különálló épületét vette meg. Az épület kiválóan alkalmas volt arra a szerepre, amit betöltött. A gépgyár többi része, igazából annak romjai, mint komor emléke a kommunista korszaknak, meredezett az égnek.

A pláza este tízig üzemelt. Mivel az emberek az évek folyamán odaszoktak, a környezet biztonságosnak számított. Estig. Tíz óra után az alkalmazottak befejezték a munkát és elindultak hazafelé. Ez eltartott körülbelül tizenegy óráig. Attól kezdve a pláza területén az éjjeliőrök vették át a birodalmukat. A gépgyár előtt pedig most is ott posztolt egy rendőr. Így volt ez egész reggelig.

Mivel ekkor már nagy általánosságban helyreállt a közbiztonság, újabban nem lehetett már megtámadott emberekről, megerőszakolt nőkről, vagy megvert szerelmespárokról hallani. Azért még mindig nem jártak arrafelé az olyanok. A rendőr sem engedte volna őket oda. Hiszen egy ilyen elhagyatott rom belsejében rengeteg a búvóhely, ahol ki tudja, mi történhet? Ha nem egyéb, kiéhezett kóbor kutyák támadhatják meg, amiktől aztán elég nehéz megszabadulni.

A kóbor kutyák csapatait ugyan nem látta senki, de a hangjukat néha lehetett hallani. A rendőr hallotta is és megjegyezte, hogy elég nagyok lehetnek, mert igen mély hangjuk van.

Újabban a város elhatározta, hogy kezdeni fog valamit azokkal a romokkal. A pláza vezetői pedig, ahogy ilyenkor szokás, felajánlották, hogy megveszik. Terjeszkedni akartak.

Azt mondtam, hogy magányos ember, főleg magányos nő, nemigen tévedt arra. Ez így igaz is, ám a terület közel volt az országúthoz, hát az azon közlekedő autók elég sokszor elhajtottak ott. Éjszaka is.

Ezúttal is így történt. Az autó vezetője, fiatal nő, elunta magát, vagy nem volt éppen jól, éppen itt határozta el, hogy kiszáll egy kicsit és megpihen. Félrehúzott, kiszállt, járkált egy kicsit, majd látva, hogy a táj milyen békés, romantikus, le is ült egy kicsit az út mellett. Hogy majd továbbmegy később, amikor megunta az üldögélést.

A következő jelenetről aztán a közelben posztoló rendőr számolt be. Ő sem látott sokat, inkább csak valami árnyékot, de hallani nagyon jól hallotta a sikoltást éppen úgy, mint a kicsit később következő segítség kérést. Azonnal felgyújtotta a lámpáját, ez kezdettől fogva előírás volt, de látni már nem látott semmit, csak a nőt ahogy ott ült, majdnem feküdt az út mellett. Még akkor is reszketett meg nyöszörgött félelmében.

Gyorsan bevitték hát a rendelőbe és felköltötték Anca doktornőt, hogy lássa el, ahogy tudja.

A nő tényleg komolyan meg volt sebesülve. A bal vállán volt a seb, jókora, meg még kisebbek, mintha valami sok-körmű fogóval fogták volna meg jó erősen. Mármint, hogy az a fogó honnan volt, a régi gépgyárból-e, vagy csak odavitte valaki, azt nem lehet tudni. Hanem a seb...

– Leginkább úgy néz ki, mintha egy jókora metszőollóval ejtették volna. Ilyet még nem is láttam! – jelentette is az orvosnő. – Ha csak egy kicsivel arrébb megy, elért volna egy nagy eret és percek alatt elvérzik. Lehet, hogy éppen ezt is akarta a merénylő?

Utóbb aztán rájöttek, hogy nem is tévedett nagyot.

A nőt a rendőrségre is elvitték, hogy mondja el a támadás részleteit, de nem nagyon akart beszélni. Mindcsak azt mondta, hogy lehet, hogy államtitok az, ami történt vele és nem hajlandó beszélni az élete árán sem, hacsak nem a SRI hallgatja ki. Mivel az iratai szerint a nő elég magas rangú közhivatalnok volt, nem tehettek mást, mint hogy hittek neki. Szerencsére akadt is egy nyugalmazott vezérőrnagy, aki hajlandó volt beszélni vele. Az ő jegyzeteiből aztán az derült ki, hogy a sebesült szerint egy kisrepülőgép húzott el fölötte, és abból nyúlt ki az a bizonyos metszőolló szerű tárgy, amellyel megsebesítették. Nem is gondolhatott semmi egyébire, mint hogy valami katonai célú kísérletről lehet szó, csak hogy eltévesztették a célt. Lehet, hogy mellette valahol egy bábu volt letéve, a pilóta, vagy a távirányító azzal tévesztette össze.

A bábút keresték aztán, de még a helyét se lehetett megtalálni. Igaz, ha katonákról van szó, hát azok igazán értenek a nyomok eltüntetéséhez.

Bîrcaş (így hívták a vezérőrnagyot) megpróbált aztán utánajárni a meglehetősen inkoherens vallomásnak, amelyet a sebesült amúgy is sokkos állapotban mondott el, de mindenütt a tagadás falába ütközött. Még akkor is, amikor a valódi rangját közölte.

Ezek után az eset nagyjából a hamvába halt. Szerencsére nagyobb tragédia nem történt, s az ügyet le lehetett zárni. Igaz, hogy Birkás (így nevezték maguk közt a városbeliek) előzőleg még utánanézett egy pár dolognak, mivel nem szerette az elvarratlan szálakat. Így például megkérdezgette az ismertebb, profibb modellezőket. De eredmény nélkül.

Ez a Birkás – maradjunk most már meg a népek által adományozott névnel – a kommunista időkben mély fedésben dolgozott. Hollóhegyen volt milicista őrmester. Sokan, én magam is közöttük, azt tartották róla, hogy kegyetlen, durva ember. Ma is ezt mondom, amikor már ismerem a valódi rangját és elismerem, el kell ismerjem a nyomozói sikereit. Igen, durva volt. Azokkal, akiket annak a rendnek az ellenségeiként ismert, amely rendet ő, a legjobb tudása szerint védelmezett. Lett légyen az az ember nő vagy férfi, gyermek vagy nagyapó. Mindezt

tudni kell róla, de azt is, hogy bizony sokszor nélkülözhetetlen volt. Pedig nekem még külön elszámolásom is volt vele egy időben. Amely idő az itt leírtak után következett csak el. Egy másik történetben.

Egyszóval: Birkás. Ő maga is tudta, hogy általában durvának tekintik őt magát is, nem csak a módszereit. De ő úgy tekintette azt a durvaságot, mint egy fegyvert és meg kell adni, igen nagy szakértelemmel forgatta. Ez idő szerint viszont eléggé főtt a nagy szögletes feje, mert sehogy sem boldogult a „repülőgép modell” ügyel. Pedig most már a presztízsét érezte veszendőben miatta. De hiába kérdezősködött, fenyegetett, még tán meg is vert egy-két hajléktalant, akik balszerencsájukra néha meghúzódtak a régi gépgyár romjai között. Mindössze annyi információt tudott összeszedni, hogy azok a hajléktalanok néha maguk is látták, vagy látni vélték azt a kisrepülőgépet, amint éjszaka elhagyja a romot. Mert mindig éjszaka repkedett, amiből Birkás arra következtetett, hogy csakis távirányított lehet, infravörös kamerával felszerelve. Így nagyjából össze is állt a kép, csak éppen azt nem lehetett sehogy sem tudni, hogy ki működteti.

– Pedig veszélyes fegyver lehet, ha nem megfelelő kezekbe jut. Vagy tán már jutott is.

Ezt egy volt tisztjárának mondta Birkás, Bekeháti ezredesnek (nyugdíjazása alkalmából ő is tábornoki rangot kapott), akit pedig nem szeretett, de mégis képes volt meglátogatni, mert a városban senki más nem volt, akivel katonai jellegű dolgokat meg lehetett tárgyalni.

Különben az esemény nem ismétlődött. Akárki volt is a gép pilótája, valahol máshol lehetett elfoglalva. Az idő meg múlt. Az eredmény, semmi. Pedig Birkás még arra is rászánta magát, hogy végigkutatja a romot. Volt is ott szemét, madárfészek, rozsdás gép elég, hanem olyan semmi, amit valamilyen összefüggésbe lehetett volna hozni egy kisrepülőgéppel. És még valami volt, ami bizonyos fókig felkeltette az érdeklődését. Nem talált kóbor kutyákat. Egyetlen egyet sem. Ez egyébként bizonyos értelemben logikus is volt, hiszen ha ott például kísérletek folytak, akkor volt mi, illetve volt ki eljessze a kutyákat. „Igen ám, de akkor honnét az éjszakai ugatás, vonyítás?” kérdezte Birkás saját magát.

Az élet különben folyt tovább a maga mentében. Méreg Mancsi szorgalmasan látogatta Katona Jóskát, „terápiát” alkalmazott nála, s úgy látta, az eredményei igen jók voltak. Rozomi Jancsi sűrűn levelezett Pannival, a Kanadába elszármazott húgával. Megtudta például azt, hogy jól vannak, Feri jó munkát kapott egy fűrészüzemben, a kislány pedig szépen nő, fejlődik. Igen jól tanul, de ez nem is különös, mert arrafelé az iskolai tananyag sokkal kevesebb, mint itthon volt. Egyébként a leánykát (nemsokára kész, felnőtt nő lesz) már nem nevezik Rékának. Azt a nevet a kanadai száj úgy látszik, nem tudja kimondani, vagy nem szereti, hát úgy mondják neki, hogy „Récsel”. Írva pedig ez úgy néz ki, hogy „Rachel”. No, ők nem bányák azt sem, csak rendes ember legyen belőle.

Pătru Hărman lakatosmester volt. Egyike azoknak az istenáldotta tehetségeknek, akik, ha egy boldogabb országban születnek, sokra vihették volna. Ő viszont Olténia és Munténia határán, egy kisvárosban született és nevelkedett. A kör, amelybe beleszületett és amelyben nevelkedett, főképpen „ügyeskedéssel” volt elfoglalva. De azért ő nem volt elégedett azzal az élettel, amelyet maga körül látott. Valahonnan, nem tudni honnan, olyan érdeklődés támadt benne a munka iránt, amit nem tudott leküzdeni. Mivel különösebben sok lehetőség nem állt előtte, szakmát tanult. És ha már szakma, akkor legyen lakatos. Olyanból sok volt abban a kisvárosban és láthatólag jól éltek. Sose tudta megfejtetni, hogy miből, mert neki csurrag-cseppent ugyan munka, de az nem volt az igazi. Sem meggazdagodni nem lehetett belőle, sem szellemileg nem találta kielégítőnek. Kihívásnak meg aztán különösen nem. Így éldegélt csendesen, a munkatársai persze nem voltak bolondok, hogy elmondják neki, miből is gazdagodtak meg, amíg egyszer meg nem hallotta, hogy túl a hegyen, Erdélyben, Cetatea Micului-on

(ez volt Vigyázóvár neve az állam nyelvén) bővítik a gépgyárat és munkásokra van szükség. Fel is vették azonnal és még egy jókora summát is kapott az államtól, mivel a munkája miatt kellett más megyébe költöznie. Az összeg olyan nagy volt, hogy mindjárt vett is azon egy kétszobás lakást az éppen akkor épült tömbház negyedik emeletén. Meg is nősült akkor, elvett egy „unguroaica”-t.

Aztán néhány év múlva bukott Ceausescu, ami nem lett volna olyan rettenetes, de bukott a gépgyár is. Mit tegyen hát? Ügyeskedni már a szülővárosában sem szeretett, nem is értett hozzá, hát csak éldegélt, ahogy tudott. Néha akadt munka, néha nem. Egy idő után elkezdte a kocsmát is látogatni. Végül is hová menjen, valahol csak kellett lennie....

Akadtak barátok is, akikkel ha mást nem, legalább inni lehetett. A kevés pénzt, amit néha keresett, mindinkább a kocsmába hordta. A felesége, az „unguroaica” egy idő után megunta és elköltözött tőle. Mindinkább csúszott lefelé a munkanélküliség lejtőjén. Már a lakást is megterhelte valami kölcsönnel. Amit aztán egyszer csak nem tudott fizetni és a szép kétszobás lakás kicsúszott alóla. Az életmódja pedig folytatódott. Mintha spirálba került volna, mind mélyebb és mélyebb körökben keringett. Hajléktalan lett, az erdő szélén éldegélt egy kis préselt lemez házikóban. De az itallal még akkor sem szakított. Mivel lakása már nem volt, nem erőltette meg magát, amikor elálmosodott, ott és akkor aludt el, ahol kedve volt. Ez alkalommal is így történt. Részeg volt, este volt, lefeküdt az erdő szélén s elaludt. Azt álmodta, hogy egy vitorlázó repülőgép suhan el a közvetlen közelében. Még hallotta is a csendes suhogást. Aztán már nem emlékezett semmire.

A testet másnap délelőtt fedezték fel. Aki meglátta, azonnal sietett Anca doktornőhöz, de már nem lehetett segíteni rajta. A nyakán ugyanaz az éles körvonalú vágás volt, mint a közhivatalnoknál vállán. Csak ezúttal a gyilkos nem hibázott. Azonnal szóltak Birkásnak is.

Érdekes, a tábornok inkább nyugodtnak tűnt, mint megrendültnek. Így is volt. Hiszen egyből leszakadt róla a hosszú időn át viselt lelki nyomás.

– Tehát mégiscsak gyilkosság! Akkor pedig ember műve kell legyen, nem pedig valami természetfeletti hatalomé. – A vezérőrnagynak visszatérő rémlátomása volt, hogy egyszer esetleg beleakad egy olyan ügybe, amelynek az eredete a Föld bolygó határain kívülre nyúlik. Egyyszer, régebben a fülébe is jutott valami hasonló történet, nem olyan, mint amiket a nyugati kommerszfilmek állandóan nyúznak, hanem valami sokkal csendesebb, de éppen azért – és másért is – nyugtalanítóbb. De most ez megnyugtatóbb, nem ilyesmiről lehet szó.

Összeült egy kisebb stáb. Abba meg volt híva Anca doktornő, a posztoló rendőr és Bekeháti Miklós ezredes, most már nyugdíjas tábornok. Egy darabig mindenféléről beszélgettek, szaknyelven szólva „élesítették”, majd sor került a közvetlen témára is.

– Felvettem a kapcsolatot az első sebesülttel – mondta Birkás.

A doktornő reagált rá.

– Mondott valamit?

– Amikor kérdeztem, hogy mihez tudná hasonlítani annak a kisgépnek a hangját, azt mondta, hogy leginkább egy vitorlázó gép suhanására. És még valami. Közvetlenül előtte a kutyák ugattak. Vagyis inkább vonyítottak.

– Persze. A kutyák így tesznek, ha valami szokatlant látnak. Például a medve szagától egyenesen megvadulnak.

Ezt Anca jelentette ki. Hozzáátéve, hogy ebben nem lát semmi különöset.

– Viszont megint megnéztem a sebhelyet. Mintha hajlanék arra a véleményre, hogy hasonlít valami óriási madár csőrének a nyomára is.

- Akkora madár itt nincs.
- Én nem is tudom. Egyszer láttam egy szirti sast. Igaz, messziről. De akkora volt a kitárt szárnyaival, mint egy nagykapu.
- Az ám, csak hogy itt nincs szirti sas. És különben is, az nappali madár.
- Megszökhett valami állatkertből is.
- Akkor tudnánk róla. Az ilyen nagy madár értékes. Bejelentik.
- Jó. Én se hinném. Sokkal inkább azt, hogy a gép konstruktőre valamilyen okból utánozta a madár csőrét. A fegyverében. Ki tudja, talán áramvonalasabb.

Bólogattak. Ám annál többet nem tudtak kisütni és a stáb eredmény nélkül oszlott szét. Mindössze abban egyeztek meg, hogy ezután jobban figyelnek. Akkor is, ha évekig nem történik semmi. És akkor is, ha csak egy játékbaba vagy egy kiskutya tűnik el. Szóval, mindenre figyelnek. És addig is folyik a nyomozás, a maga rendes útján.

De megint úgy esett, hogy hosszú ideig nem történt semmi. A kutyák persze vonyítottak éjjel, de azok mindig azt teszik, a gyártelep területét megint ellenőrizték, de szemét és madárfészkek kivételével most se találtak semmit. Meg régi gépeket, amelyek azóta még rozsdásabbak lettek. Ám Birkás most már állandóan magánál hordta a fegyverét. Ez is mutatja, hogy nagyon mérges volt. Néha még Bekeháti Miklós is beállt őrségbe. Hiába. Semmi se történt. Csak néhány kiskutya tűnt el, de azokról meg kiderült, hogy egyszerűen elkóboroltak.

Még csak annyit tudtak kinyomozni, hogy Mancit még mostanában is találkozgat Katona Jóskaival. De hát ezt addig is tudták. Amíg pedig Rozomi Jancsi nem szól érte, addig nekik sincs okuk beavatkozni. Jancsi pedig nem szólt. Mancit viszont, ezt az egy dolgot kivéve, normális feleségnek bizonyult. Lehet az is, hogy Jancsi még sejtett is valamit, de a régi dolgok miatt az önbecsülése olyan mélyen volt, hogy nem is sejtette, milyen lehet egy nővel igazi életet élni, neki biztonságot adni. Hát csak mentek a dolgok a maguk természete szerint. Jóska és Mancit nemritkán éppen a régi gyártelep szélénél találkoztak. De már a posztoló rendőr se szólt semmit. Ismerte őket. Néha csak ültek egy padon az út szélén és beszélgettek. Nem is volt ott más ember, csak nagynéha egy öreg két paddal arrébb. Talán sziesztázott. Ők meg halkán beszélgettek. Mancit elmondta az élete addigi történetét. Jóska is beszélt a családjáról, még élő rokonairól. Hogy mi volt a neve az anyjának fiatal korában, meg ilyesmit. Unalmas dolgokat. Az öreg a másik padon alighanem ugyanezen a véleményen lehetett, mert egyszer csak felállt és elbaktatott.

Anca doktornőről se lehetne elmondani, hogy nem volt feszült. Egyszer még fel is kereste Birkást és beszélgettek vagy egy félórát. Akkor, az után a beszélgetés után kissé megnyugodott. Pedig egészen másról beszélgettek, a kisrepülőgépes ügy még csak szóba se került.

Megint eltelt egy néhány hónap és Mancit megint elküldték a plázához ellenőrizni. Nem volt az valami különleges, minden évben el kellett oda mennie, de ezúttal valóban nagy fogást csinált. Ehhez jó tudni, hogy a gazdasági igazgatóval már egy ideje valami kutya-macska barátság alakult ki a nő részéről. Mindketten igyekeztek keresztbe tenni a másiknak. Nem volt ez valami véres dolog, de ahhoz elég, hogy idegesítő legyen.

- Az ott mi? – kérdezte Mancit egy alkalommal, az üzlethelységek mögött a folyosón menve. A kérdéses helyen egy átlagos nagyságú fémszekrény volt, nem is gondolta meg igazából, hogy miért figyelt fel rá. Talán csak azért, mert az egész hosszú folyosón nem is volt semmi egyéb, csak az a szekrény.
- Mi lenne? Szekrény. Seprűket, takarító eszközöket tartunk benne.
- Na, nem valami sok fér el itt. Nyissa csak ki!

A férfi kinyitotta. Valóban csak az említetteket tartalmazta.

– Jó.

Továbbmentek. Ám néhány méter megtétele után Mancinak megint eszébe jutott valami.

– Menjünk csak vissza a szekrényhez!

Visszamentek.

– Nyomjuk csak el! Kíváncsi vagyok, mi lehet mögötte.

– Mi lenne? Por.

– Azért csak nyomja el!

A férfi kénytelen volt elnyomni. És a szekrény mögött por alig volt, ellenben láthatóvá vált egy ajtó.

– És ez hová vezet?

– Mit tudom én? Talán a takarítók tudják.

– Nyissa ki!

– Ahhoz kulcs kellene.

– Akkor hozzon kulcsot.

– Nekem nincs ide kulcsom.

– Hát ez hogy lehet? A saját üzemének az ajtajához nincs kulcsa? Akkor kerítse elő azt, akinek van!

Nem volt mit tenni, nagy nehezen előkerült a kulcs. Hát a szekrény egy újabb folyosóra nyílt, azután egy lépcső következett lefelé, aztán felfelé. Egy olyan helyre érkeztek, ahol leginkább szemetet találtak. De ez a szemet már a szabad ég alatt volt. Volt ott minden, ami egy élelmiszerüzlet használhatatlan szemete lehetett, de legfőképpen romlott húsfélék.

– Ezeket nem kellett volna már régen elszállítani?

Az igazgató erre nem tudott mit mondani. Motyogott valamit, de aztán megjött a hangja. Fenygetni kezdte Mancit, előbb azzal, hogy úgy is tudja, hogy kivel csalja a férjét és hogy majd értesíti őt arról. És ezt meg még egyéb fenyegetéseket igazán nem kellett volna. Manci ugyanis nem reagált rá. Sehogy sem. Ahelyett inkább valami menekülési útvonalat keresett, mivel filmes élményeiből már sejtette, hogy az igazgató túl messzire ment, ahonnan nincs visszaút.

Volt is egy vaslépcső felfelé, valami padlásra, azon felszaladt. Az igazgató – pedig puhány ember volt – utána. Egy körbefutó folyosóra értek, ki tudja mi lehetett ott valamikor? Manci futott, mert tudta, hogy az életéért fut. Odakint látszott már az úttest. Csak nagyon mélyen volt. „Leugorjak?” gondolta. De nem mert. Ám a kérdés megoldódott, mert az igazgató beérte és egy valóban jól sikerült nyomással (jó adag szerencse is kellett hozzá) átbillentette a korláton. Manci sikoltott egyet esés közben, azután nem mozdult. Félig öntudatlanul még hallotta, mintha a már sokszor emlegetett siklórepülőgép halkán sziszegve föléje siklott volna. Hatalmas ütést érzett a nyakszirtjén. Aztán semmit.

Birkás ezúttal csak egy kicsit késett el. Amikor az a repülő szerkezet felemelkedett, akkor, mint ahogyan fiatalkorában beléidegződött, egyetlen mozdulattal kapta elő a pisztolyt és lőtt. Oda tüzelt, ahol véleménye szerint egy olyan repülő szerkezetnek a súlypontja kellett legyen. A szerkezet leesett. Nem folytatta az emelkedést. Ehelyett olyan hangot adott ki, mintha egy

kutya gyászosan utolsót vonyított volna. Úgy is volt. A tábornok közel ment hozzá. Akkor látta, hogy nem más, mint egy madár. De mekkora!!!

– Doamne, Dumnezeule, ce de pasăre!¹

Birkás egészen elképedt. A hatalmas madár ráesett a Mancsi élettelen testére és teljesen eltakarta. Birkás látta, hogy voltaképpen egy hatalmas bagoly. „De hiszen ekkora bagoly nincs is!”

Igaza volt. Másnap, amikor a dolgot a doktornővel megbeszélte, fény derült az egész történetre.

– Igazából szép sorjában már majdnem mindent kiderítettünk. Sejtettük, hogy madár is lehet. Tudtuk, hogy valami különleges, fatális esemény folytán óriásira nőtt. A viselkedéséből még azt is sejtettük volna, hogy bagoly. Én kellett volna leghamarabb gyanút fogjak. Akkor, amikor néhány akromegália esettel találkoztam. De nem kötöttem össze gondolatban a kétféle eseménysort. Pedig szegény Mancsi már régen sejtette, hogy abban a plázában nincs minden rendben.

– Hát onnét indult ki? – kérdezte a tábornok.

– Onnét hát! Az ördög tegye őket akárhová! Akkora adag növekedési hormont pumpáltak az állataikba, hogy csoda, hogy nem lett még nagyobb baj. Aztán ez a szegény fiatal bagoly mind csak a kidobott húsokat ette. Hát... ekkorára nőtt. És akkor persze mások lettek a zsákmányállatai is. Nagyobbak.

– De hogy nem támadott meg több embert?

– Nos, először is, a baglyok éjszakai madarak. Akkor táplálkoznak, amikor a többi madár alszik a fészékben. Jobb szereti tehát a mozdulatlan prédát. Emlékszik? A közhivatalnok ült. A hajléktalan részegen feküdt. Szegény Mancsi pedig leesett a felső folyosóról, nem is volt igazán tudatánál és mozdulni se tudott.

– Ó, bocsánat doktornő! Eszembe jutott valami, amit még el kell intéznem. Sajnos mennem kell, pedig igazán szívesen hallgatnám még.

Az öreg férfi nehézkesen felállt és elindult, hogy még egy vállalt kötelességét elvégezze.

Amikor a régi gépgyár romjai előtt posztoló rendőr megállította a kocsija felé igyekvő gazdasági igazgatót azzal, hogy szeretne beszélgetni, igazából csak arra akarta megkérni, hogy talán távolabb is parkolhatna, mert a túlságos közelség a gyár épületéhez veszélyes lehet. Ám a másiknak azonnal Mancsi jutott az eszébe és futni kezdett. „Könnyű dolga lesz” gondolta magában, mert az egész úton mindössze két öreg tartózkodott. Ám közülük az egyik, mikor mellette elfutott, lökött egyet rajta. „Ha már fut, fusson gyorsan!” Bekeháti Miklós tudta, hogy a futó embert nem úgy lehet a legkönnyebben megállítani, ha visszarántják, hanem úgy, hogy még gyorsabb futásra erőltetik, amit már nem bír. El is hasalt. Azután már semmiség volt a másik öreg, Birkás számára, a „rá jellemző finomsággal” a földhöz rögzíteni.

Újabb rendőrök jöttek, s tették a dolgukat, amely a menekülési kísérlet után már nem volt igazán nehéz.

A két idős ember később elbeszélgetett.

– Ez volt hát az események mögött. Rokonok voltak.

¹ Uram, Atyám! Micsoda egy madár!!!

- Igen. Még hozzá közeli rokonok. És ezt persze Mancsi nem tudta. Ezért mindent elmondott annak a... szépfőúrnak. Kivéve az utolsó alkalmat. Akkor már nem volt ideje.
- Azt hiszem, Miklós, lassan itt az ideje véglegesen visszavonulnom. Többet aligha találkozunk. Azért jó volt még egyszer együtt dolgozni.
- Tudod, Ioane, hogy nem szeretem a módszereidet. Durvának, kegyetlennek tartom.
- Na igen. De látod, néha arra is szükség van. Én mindenesetre élveztem a közös munkát. Te nem?
- Nos, ha már ilyen komolyan rákérdezel, még hozzá kétszer, hát igen. Kellett ez a munka. De nem bánom, ha nem fog ismétlődni.

Ebben maradtak.

Az emberek, legalábbis azok, akik közelállónak számítottak, féltették kissé Rozsmi Jánost.

Vajon a felesége elvesztése után nem lesz megint depressziós, mint fiatal korában? De nem lett. A gyász normális lefolyását végigszenvedte, de az aztán lassan elmúlt. Néha kapott egy-egy hosszú levelet a húgától, Pannitól, olyankor felvidult egy kicsit. Máskor meg Nemvaló-ékat látogatta meg. Ilyenkor Pistával sakkoztak.

A vész úgy látszik, elvonult a város felől.

Aztán Nemvaló Pista is kapott egy levelet Pannitól Torontóból. Valahogy így szólt:

„Kedves István!

Mindig úgy tudtam, hogy barátom vagy, remélem, most sem fogok csalódní benned. Még azt sem tudom, hogyan írjam meg Jancsinak, hiszen szenvedett eleget, nincs szüksége még egy ilyen hírre is. Igaz, ez az ő régi bajaihoz képest nem túl nagy, meg aztán nem is az ő családjáról van szó, hanem az enyémről. Rád bízom hát, hogy közöld vele, vagy ne közöld, ahogy te jónak látod.

Egyébként mi meglehetősen békében vagyunk, csak Réka, akiből megint Réka lett, csak éppen valahogy furán mondják ki az itteniek, tehát a lányunk elköltözött tőlünk. Nem közösködik velünk, van négy macskája és csak azokkal törődik. Bár én személyesen olyan jeleket vélek látni, mintha a nemi szimpátiájában nem a fiúkat, hanem a lányokat részesítené előnyben. Nem is akarom szó szerint kiírni, tudod, hogy ez mit jelent. Most hát titkoljuk Rácz Feri elől ezt, mert amilyen konzervatív, még képes kárt okozni a lányában.

Hát szóval, egyelőre ez van. Ha akarod, mondd el Jancsinak, ha akarod, ne. És ha még jelent neked valamit a mi régi barátságunk, akkor írd, s ha tudsz, adj tanácsot, nekem már a visszaköltözés is megjárta az eszemet. Mit tegyek?

Régi barátod

Panni.”

Pista hát elhatározta, hogy biz’ ő elmondja Jancsinak a dolgot. Rosszabb attól úgyse lesz. Elmondta hát, még hozzá a legközvetlenebb formában úgy, hogy elolvasta a levelet.

- Nos, mit szóltok hozzá, mit tegyen?

A megfelelő szót pedig Julcsi mondta ki, a felesége.

– Ha egy ember elveszti a gyökereit, akkor előbb vagy utóbb maga is utána vész. Vagy ilyen, vagy olyan formában.

A többiek hallgattak. Mert végeredményben Julcsi azt mondta ki hangosan, amit mind tudtak, csak nem mertek kimondani. És akkor Pătru Hărmanra, a lakatosra gondoltak és tudták, hogy Julcsi igazat mondott. És akkor még mindig jobb így, mint úgy.

A férfiak a fejüket ingatták, s akkor Jancsi megszólalt és azt mondta:

„SAKK!”

MÁRTA

Kizökök az idő; - ó, kárhozat!
Hogy én születtem helyretolni azt.

(Shakespeare: Hamlet)

Egy ember, akit eddig még nem ismertünk

Nem ismertük, mégpedig azért, mert semmivel nem befolyásolta azokat a történeteket, amelyeket eddig a pillanatig elmondtunk. Most azonban már nem ez a helyzet.

Nemvaló Rozália egyedül élt. Nem önként választotta ezt az életformát, de így alakult. Most hát már sok-sok év óta egyedül éldegél abban a kis házban, amelyet még az apja hagyott rá. Nem unatkozik, mindig elfoglalja magát valamivel. Pedig meglehetősen ritkán látogatják. Az öccse szokott néha előfordulni, de amióta megnősült, ez egyre ritkábban történik meg. Igaz, ő is öregszik, mint mindenki más. Meg hát, ketten vannak, dolgoznak is, nem mindig van idejük. És Udvarhely nem is olyan könnyen megközelíthető. Jól kimaradt, úgy a vasúti, mint az országúti közlekedésből. Ennek lehetnek előnyei épp úgy, mint hátrányai, de nem lehet nem tudomásul venni.

Rozália egyébként nem volt székelő, de úgy megszokta már a székelők között, hogy ha lett volna hová, akkor se ment volna sehova. Igaz, azért a nagyvilág mégis csak „begyűrűzött” hozzá is egy-egy látogató formájában, az öccsén kívül is, de az azért elég ritkán esett meg. Legutóbb például Kirsner Elza járt arrafelé éppen a halála előtti napon. Vagy hogy éppen azon a napon? Mert azt nem lehet tudni, hogy éppenséggel éjfél előtt, vagy éjfél után halt meg Elza. Sajnálta Rozi nagyon, de hát Elza már elég öreg volt, és mindenki tudta, hogy az előbb-utóbb be fog következni. Ha talán akkor nála szállt volna meg, lehet, hogy minden másképp alakul, de Elza csökönyös volt, kötötte az ebet a karóhoz, hogy már pedig ő szállodába megy. Még azt is megmondta, hogy melyikbe.

Hát, így esett. Azóta Rozit nem is látogatta senki az öccsén kívül. Aki néha a feleségével jött, néha meg egyedül. Néha kapacitáltak is, hogy költözne hozzájuk Vigyázóvárra, de ő nem ment. „Már megszokta itt”, mondta és valóban így is volt. Idős ember, ha nő, ha férfi, már nehezen változtat.

Éppen mert így álltak a dolgok, eléggé meglepődött, amikor csengetett valaki a kapun. Azt látta, hogy férfi, azt is, hogy fiatal, de ki lehet? Aztán pedig, hogy kiment eléje, lepődött meg csak igazán. Mintha a saját öccsét látta volna, csak hogy fiatal kiadásban.

– Kezét csókolom! Nemvaló András vagyok.

De akkor már tudta. Tudta és úgy megörült neki, hogy alig bírta magával.

– Andris fiam! De jó, hogy itt vagy! Na, végre engem is meglátogat valaki.

– Na, de nem csak meglátogatlak ám, hanem, ha nincs ellenedre, Rozi néni, még itt is laknék egy ideig. Ameddig nem tudok valami módon elhelyezkedni.

– Ellenemre? Évek óta nem örültem így már semminek!

Imola, a Nemvaló István első felesége különös nő volt. Igazából senki nem tudta, hogy valóban beteges-e, vagy inkább csak kényelmes, de voltak olyan dolgok az életben, amiket semmiképpen nem tudott rendesen megcsinálni. Azóta meghalt már, hát illő dolog elhinni,

hogy mégiscsak beteg lett legyen. Így hát a gyermekek nevelése legnagyobb részt a Rozi gondja maradt. Egy darabig, legalább addig, amíg Istvánék el nem váltak, s Imola a gyerekekkel (még egy lány is volt Andrásen kívül) Magyarország felé vette az útját. Ott is halt meg egy olyan szívbaj következtében, amit még innen vitt magával. Hogy a kicsi Imolával meg Andrással mi lett, azt egy ideig nem nagyon lehetett tudni. Most meg íme, megjelent.

– Hát a húgoddal mi van?

– Megvan. Egyetemre jár. Orvosira. Az anyánk szakmáját akarja folytatni.

– És te?

András egy kicsit hallgatott, egy kicsit a vállát vonogatta, mint aki nem nagyon tudja, mit feleljen.

– Én? Végül is pszichológus lettem. Agykurkász, ahogy mondani szokták.

– És meg lehet abból élni?

– Éppenséggel meg lehet, ha nem is valami kiválóan. Na, de éppen ezért jöttem ide. Igazából hívott valaki, hogy vállaljak nála munkát. Gondoltam, megpróbálom.

Így került Nemvaló András, harminckilenc évesen, vissza abba az országba, ahol született.

Az előbb elmondott jelenet délelőtt játszódtott le, és András úgy gondolta, ezen az első napon még nem jelentkezik a cégnél, ahová meghívást kapott. Ezt a napot a várossal kötendő ismeretségnek szenteli. Hátha még akár érdekes emberek is vannak itt? Igaz, így ismeretlenül aligha lát még ilyesmit. Rozi ugyan valószínűleg ismer érdekes embereket, hisz' elég rég itt lakik, de minek zavarja ma ezzel? Ezért hát, a bőséges ebéd után – a háziasszonya örömeiben minden jót elébe tett, amit csak képes volt – egy kis rövid szundi után egyedül ment ki a Szabó Dezső óta elhíresült főtérre. Ám egy kis sétán kívül tulajdonképpen semmi nem történt. Mi is történhetett volna? Annyit persze megállapított, hogy a székelő lányok valóban igen szépek. De hát ennyit mindenki tud a világon. Nem is nyújtotta sokáig a sétát, hanem inkább hazament.

Rozália, vagyis ahogy a családban nevezték: Rozi, valóban nagyon örült az unokaöccsének. Mint idős kisasszony, aki soha férjhez nem ment, most minden összegyűlt szeretetét Andrásra szórta. De nem ám fojtogatóan, hiszen egyébként okos, tapasztalt nő volt, hanem csak olyanformán, hogy az azért elviselhető is legyen.

– Apádékhoz nem akarsz elmenni?

– Nem!

Ez rövid válasz volt és Rozi nem is helyeselte. Tudta ugyan, hogy András azóta orrol az apjára, amióta az anyjától elvált, s nem sokkal annak halála után Julcsit elvette, de eddig még nem szólt erről a helytelenítésről. „Na, majd most!” Gondolta magában, de azért egyelőre jó érzéssel még hallgatott. Pedig első pillanatban meglátta, hogy az öccse mennyire hasonlít az apjára.

„Vajon belül is? Vagy csak külsőleg?” morfondírozott magában. „Majd elvállik!”

– És voltaképpen melyik cég is az, amelyik alkalmazott? – kérdezte, méghozzá valódi érdeklődéssel. Ő ugyanis eléggé ismerte a város nagyobb vállalatait, amelyek elég nagyok voltak ahhoz, hogy pszichológusra is legyen pénzük. Pénzüik és szükségük is.

– Az a neve, hogy „Sikert az életben”.

– Érdekes! Nem ismerem.

– Nem nagy cég. Csak pszichológiával foglalkoznak. Mostani és kezdő vállalkozókat képeznek fel a sikeres vállalkozásra. Az alapokra. Csoportos foglalkozások, satöbbi. Nyugaton már jól bevált dolog.

– Hááát... Legyen a ti várakozásotok szerint! Azért én azt hittem, hogy valami komolyabbat választasz. Nem vagyok biztos abban, hogy ennyiért érdemes volt hazajönni.

– Hát igen. Nagyon meglepődnél, ha azt mondanám, hogy nem is ez volt a főoka?

Az idős nő elmosolyodott.

– Nem. De azért a valódi okra is kíváncsi lennék.

– Akkor elmondom. Tudod, most igen különös, érdekes világot élünk. Elmúlt már az az idő, amikor Európa volt a világ közepe. És abban is a nyugati oldala. Messzire vagyunk már a „művelt nyugat” meg az „európai civilizáció” fogalmaktól, és még messzebb azok igazától. Olyan dolgok történnek mostanában, és nem a „vademberek” közt, hanem itt, éppen talán a szomszédban, amilyeneket régebben el se tudtunk képzelni. Például, de tényleg csak egy példa, nem is olyan régen, egy egészen közeli ország vezetősége harcokcsikkal rontott rá a saját népére. Vagy legalábbis annak egy részére. Meglehet, hogy hasonló dolgok régebben is megesetek, de én biztos nem hallottam ilyesmiről. Elhiszed-e ezek után, hogy most egy embernek otthon van a helye?

– Elhiszem, fiam.

Ezután már nem beszélgettek komolyabb dologról. Csak még a lefekvés előtt mondta Rozi Andrásnak, hogy:

– Aztán igyekezzél emlékezni arra, hogy mit is álmodsz! Hátha beteljesedik.

Ám ezt lehet, hogy jobb lett volna nem mondania.

Először csak egy idősebb férfiarcot lehetett látni. András arra gondolt, hogy még talán látta is azt az arcot valaha életében, de nem tudta volna megmondani, hogy mikor és ki lett volna az. Az álombeli férfi merően nézett valamit. Valamit, amit András nem látott, mert vagy a háta mögött volt, vagy mellette. Közben a férfi mintha motyogott volna is maga elé. Talán imádkozott, vagy mi... Ezalatt az arca mindinkább eltorzult, s a végén már sírt keservesen. Valamit a „miért”-ről kérdezett talán, de András nem tudta volna megmondani, hogy tőle-e, vagy valaki mástól.

Egyszóval, nyomasztó álom volt. Olyan, amit elfelejteni lett volna jobb, nem pedig emlékezni rá. De persze, hogy kiválóan emlékezett rá még órák múltán is. Még akkor is, amikor az állás-interjúra megérkezett. Így, igazából nem is nagyon figyelt arra, amit kérdeztek tőle. Csak vontatottan felelgetett, de az szerencséjére olyan látszatot keltett, mintha minden válasz előtt gondolkozott volna.

Ketten kérdezték, egy hatalmas, de idős férfi és egy jóval fiatalabb, csinos, vékony nő. Ha akkor valaki azt mondta volna neki, hogy az a csinos, fiatal nő a magas termetű (és kövér) öregúrnak a felesége, akkor hitte volna is, meg nem is. Különben szakmai kérdésekről a nő kérdezte, az öreg leginkább viselkedési kérdéseket adott fel. Amiben egyébként a legtöbb esetben nem értettek egyet. Azért, némiképp meglepetésére, de megkapta az állást.

És mindeközben egyre azon járt az agya, hogy hol látta már azt a másik idős férfit. Azt, akiről álmodott. És akinek, minden elkeseredettség mellett is, sokkal szimpatikusabb volt az arca, sokkal összeszedettebb, mint ennek, aki íme a gazdája lesz. De nem érdekelté különösebben a jövő feladatának esetleges nehézsége, tudta magáról, hogy jó a tudása és harcolni sem szégyell, ha úgy látja, igaza van.

„Majd változtatok a dolgokon, ha úgy látom, nem felel meg nekem” játszott a gondolattal, hazafelé menet.

Vagy két évvel az előbb leírt jelenet előtt, Székelyudvarhelytől térben távol, egy budapesti családban szomorú események történtek. Nevezetesen és összesítve az, hogy a Petrucz Márta és Kalapos László házassága, bizony, válással végződött. Ez az esemény, amely a család életében szomorú, sőt tragikus is lehet, mindamellett nem tartozik a ritkaságok közé. Az ő esetükben azonban, ha néhány évvel azelőtt bármelyik ismerősüket megkérdezték volna, talán egy sem akad, aki a válás valószínűségét vetítette volna előre. Illetve egyvalaki azért talán mégis akadt volna. Az a valaki Kalapos Erzsébet lett volna, a László édesanyja. Hogy mit tudott az idős hölgy, vagy mit nem, esetleg semmit sem tudott, csak éppen nem nézte jó szemmel a fia házasságát, az nem tartozik a történetünkhöz, de nem is tartozhat, mert amik a válás előtti időkben történtek, csendben történtek.

Talán annyit lehet még hozzátenni a tévedés lehetőségének a kizárása mellett, hogy Kalapos Erzsébet nagyon kemény akaratú nő volt, akinek az akaraterejét az a tény, hogy a fél életét magányosan töltötte, egyedül a fiával törődve, éppenséggel vaskeménnyé edzette. Amivel aztán szép csendesen pokollá tette mindenkinek az életét, akivel csak hosszabb ideig érintkeznie volt szükséges. A saját fia is részben ebbe a halmazba esett bele. Hiszen az anyai vasakarat uralmának senki sem örül, még akkor sem, ha abból kifejezett előnyei származnak.

Hogy miért nem szerette Erzsébet asszony a fia házasságát? Ő maga ezt sohasem tárta fel egész őszintén senki előtt, hát csak találgathatunk. Lehet, az szúrta a szemét, hogy Márta bizony, mi tagadás, néhány évvel idősebb volt Lászlónál. Mondani persze mondott mindenfélét, hideget is, meleget is, általában sem rejtve a véleményét véka alá, de mindazok vagy nem indokoltak volna egy válást, vagy éppenhogy nem voltak igazak. Az viszont biztos, hogy a korkülönbséget leszámítva minden előny a Márta részén volt. Igaz, László sem volt éppen akárki, tehetséges informatikus lévén, viszont Márta a néprajz tanára volt egy nagy budapesti egyetemen. De anélkül is megbecsült embere volt a tudományágának. Amikor az elődje, az öreg professzor, Halmi Géza nyugdíjaztatta magát, nem lett volna még igazából szükséges, de régi lelki sebei és testi bajai elfogadtatták vele ezt a döntést, tehát ez a prof nyugdíjba menvén, azonnal mindenki Mártára gondolt mint biztos utódra. Ám, ki tudja miért, de a professzori kinevezés egyre csak késett. Kinek szúrhatta a szemét a szép és relatíve fiatal nő, sosem lehetett kideríteni. Pedig Halmi Géza minden még létező erejét latba vetette, egyrészt, hogy kiderítse, mi áll annak a háta mögött, másrészt viszont, hogy kedvencét, egykori diákját a saját helyébe besegítse. Lett is munkája Mártának éppen elég, de a kinevezés csak nem jött meg. Aztán jött a kínos válás Lászlótól – aki nem volt éppen szellemi partnere a feleségének, hogy finoman fogalmazzak – s attól kezdve már nem is lehetett látni az esetleges kinevezés dátumát, olyan messzire csúszott a síkos időben. Maga az érintett nem is igen bánta volna, hanem két gyermek is volt, egy fiú, Géza, meg egy leány, Julcsi. És bizony az ő kedvükért nem bánta volna, ha nagyobb a megbecsülés, legalábbis az anyagi természetű.

László tehát elmotorozott, maga mögött hagyva a családjá maradványait. Vele ment Kalapos Erzsébet is, az a megkeseredett asszony, és ez talán az egyetlen nyeresége volt a történetnek.

Amikor pedig a válást a bíróság kimondta, a rá következő napon Márta meghívta az öreg professzort, Halmi Gézát, hogy azontúl lakjon nála. Nem volt ezzel semmi hátsó gondolata, nem is gondolt ilyesmit senki, aki ismerte őket, hiszen mit is gondolhattak volna a két bottal járó mozgássérült tanárról, s a nagyon szép asszonyról. Csak hát Géza bácsi, ahogy Márta nevezte, már máskor is sokat segített a gyermekek nevelésében.

Halmi Géza tehát ment. Egyetlen szóra. Fel- és eladta a lakását és a volt tanítványához költözött. Mártának ez így nagyon kényelmes volt. Hanem Gézának? Bizony neki, és ezt ő se tudta előre, a poklok kínját jelentette. Talán az egyetlen könnyebbség volt az a fiziológiás jelenség(?), törvény(?), szabály(?), hogy az idős kor eljövételével az embernek a fájdalomtűrése is megnő.

Kitalálták. Halmi Géza évtizedek óta szerelmes volt az ő kedves tanítványába. Szólni persze nem mert erről, egyrészt az ő eredendő puritánságának okán, másrészt meg mit keresett volna ő, a két bottal járó sérült ember az életvidám, csodaszép fiatalasszony mellett. Halmi Géza egy falusi zsidó szatócsnak volt a fia és akkor még Hochmeyer Gézának hívták. Akkor született, amikor az apa Auschwitzból menekült, de nem rögtön, csak valami három év után. Előbb a szervezete még magához kellett térjen. Az ifjú aztán, felserdülve, megkeresztelkedett a református vallás szerint és a nevét is megváltoztatta akkor, amikor magyar néprajzzal kezdett foglalkozni. Valami gyermekkori súlyos betegség volt az oka annak, hogy a lába béna maradt egész életében. Igaz, az előbb kis túlzással állítottam a két bottal járást, mert azért abban az időben, amikor ez a történet játszódik, már egy bottal is boldogult. Az viszont nem túlzás, hogy akkor, amikor Mártát megismerte, még kellett a két bot.

Jól ismerték hát egymást. Jól meg is gondolta – volt ideje rá – hogy mit is kereshetne ő Márta mellett? Nem tudva viszont, hogy volt idő, amikor Márta is, sántaság ide vagy oda, igen jól el tudta volna képzelni a professzora mellett az életet.

Aztán Márta férjhez ment, először Nagy János rendőrhöz, majd amikor ő nyomtalanul eltűnt és halottnak nyilvánították, Kalapos Lászlóhoz. Akitől lám, most elvált. De hát, az esetleges együttélés igen távolra került már ekkorra a professzor képzeletében. Nem is sokáig bírta az egy házban lakást. Egy jó hónap elteltével köszönte szépen és mégiscsak máshova költözött. Szerencséjére takarékos ember volt, így a régi lakásának az eladásából még mindig maradt annyi pénze, hogy azon egy olcsó egyszobást vehetett. Kérdezte azután Márta, hogy mi lelte, megharagudott-e vagy egyéb, hallgatott, mint a néma. Különben az elköltözés nem jelentette azt, hogy teljesen egyedül maradt volna. Segíteni, a gyerekeket nevelni ezután is eljárta, ha hívták. Márpedig hívták, mert a gyerekek is nagyon szerették.

Hát csak édegeltek, néha ott volt, néha meg nem. Márta eleinte bosszankodott, nem értette igazából, hogy miért ez a külön költözés, nem sokkal azután, hogy odaköltözött, hívásra mégpedig, de nem nagyon merte megkérdezni, hátha mégis megbántotta valamivel, akaratán kívül persze, de olyasmivel, amin nem tud, nem is akar változtatni. Különben is egyéb bajai voltak, bőven még hozzá. Az egyetemen is húzódtak, halasztódtak a dolgok, de a magánéletében sem ment minden rendben. Olyan eseményekre figyelt fel, amit addig nem is nagyon vett észre és amiket, különösen így, hogy Géza csak úgy egyszerűen vette a betyárbútort és elment tőle, így tehát még csak meg sem merte kísérelni, hogy közölje vele, hogy kikérje a véleményét.

És akkor még ott volt a kutatása is. Valami érdekesre figyelt fel a távoli múltban, a magyar lovagi korban, s azt jó lett volna Gézával megbeszélni. De hát – merte? Ám azért, ha kis idő elteltével is, de csak szólt. Akkor, amikor már nagyon nyomasztotta, egyebek mellett, a megfigyelt dolog is.

– Nézd, Géza! Már több alkalommal beleütköztem ebbe. Nem igazodom el rajta sehogy se, a diákok is szóvá tették már. Legalább azok, akiknek nincs szemellenzője.

– S mi lenne az, Mártika?

– Felírtam. Várj, idehozom a lapokat, úgy könnyebb. – Márta itt a szekrényéhez lépett, s elővette onnét a nevezett paksamétát. Géza már ebből tudta, hogy nem mindennapi dolgokról lesz szó, mert ismerte az utódját, s tudta, hogy milyen munkákat hol szokott tartani. És ez arról a helyről került elő, amely csak a legfontosabbaknak dukált.

– Na látod? – folytatta Márta – vannak ezek a népszokások. Nem is egyfélék. Van köztük tánc, mese, balladák, meg még nem is derült ki, hogy mi és hányféle. Leginkább a hitélettel kapcsolatosak, de mondjuk, ez érthető. Na mármost, ezek az Árpád-korban mind éltek. De még mennyire! Hiszen ezek pogány rítusoknak is felfoghatók, s küzdöttek is ellenük a korai

térítő papok. Az egész koron átvonult ez a harc, néha lágyabban, néha egész kegyetlenül, lázadásra tiltás volt a válasz, s viszont, és itt, látod, egyből megszűnik. Attól fogva, egész' a hódoltság koráig, semmi. Mintha nem létezne.... Szerinted mi ez? Ez a törés. Mert az. És ha az, akkor irgalmatlanul nagy. És akkor olyan jelentős kell legyen, hogy okvetlenül nyoma kellett volna maradjon. Vagy a sikernek, vagy az elkeseredésnek. de... nincs. Érted te ezt?

Halmi Géza belenézett a papírokba. Először csak kényszeredetten, futólag, aztán, hogy megérezte a jelenséget, a lényegét, mind jobban belebújt, s úgy is maradt mozdulatlanul, legalább egy jó félóráig.

– Különös! Sőt, ha hatásvadász akarnék lenni, azt mondanám, hogy rettenetes dolgot fedeztél fel. De hogy is nem figyelt fel erre a dologra eddig senki?!

– Nem tudom – mondta tanácstalanul Márta. – Talán, mert nő vagyok. És talán, mert éppen most, nekem is ezer bajom van, ami mind az időhöz kötődik.

Géza arra gondolt, hogy Márta az ő elköltözésére céloz. Egy kicsit elszégyellte magát, hisz még mindig nem adott rá magyarázatot. De hogy is magyarázhatta volna? Mert akkor fel kellett volna tárja mindazt a fortyogó tüzet, amely benne ég, és úgy marja belülről, hogy az már igen nehezen lett volna kibírható. „De ezt nem lehet elmondani!” Azért elhatározta, hogy mégiscsak fog valami magyarázattal szolgálni, mert lám, ez a szegény, kedves nő itt szemlátomást nem tudja hova tenni az ő „furcsaságait”.

Márta meg azt nem tudta, hogy Géza mire gondolhat, miért hallgatott el? Talán azért, mert személyeskedésnek vette azt, hogy ő a női mivoltát említette? „Ó! Az ördögbe! El kéne mondani neki. Mit veszíthetek?”

– És különben is – vérzek.

– Vérzel? Valami a hemofiliához hasonló?...

– Á, dehogyis. Ott vérzek.

– Elnézést. És ettől esetleg idegesebb vagy? Most van az ideje?

Márta elhallgatott egy kicsit. Aztán elszánta magát. Végeredményben a régi tanáráról, régi főnökről van szó, aki mindenkinél közelebb áll hozzá. Talán csak nem fogja rossz néven venni...

– Az a baj éppen, hogy nincs most itt az ideje. S nem tudom, hogy ez mi? Orvoshoz kéne forduljak?

– Nagy a vérzés?

– Nem! Dehogy. Néha egy pár csepp, aztán napokig semmi, aztán megint... Éppen ezért nem tudom, hogy mihez fogjak. De hát te ezt nem is tudhatod, nem vagy orvos.

Géza megkönnyebbült. „Akkor talán mégsem olyan komoly a dolog. Márta meg biztosan megijedt.”

– Mindenesetre természetesen orvoshoz kell fordulni. Én nem értek ehhez, de ne hagyd annyiban. Egy kicsit most engem is megijesztettél. Azt hittem, valami jelentős. De akkor sem kell elhanyagolni. Ami pedig azt a másik dolgot illeti, nem gondolod, hogy éppen abban az időszakban, a Zsigmond-korban, sok minden történt az országban? Török a láthatáron, husziták, jött egy inkvizítor, szóval, lehetséges, hogy éppen a nehézségek miatt egységesebbé vált a nép? S nem gondolt többé a régi hiedelmekkel?

– Nem gondolom. Mert olyan korszak egyszerűen nem volt ebben az országban, amikor ne csőstől jöttek volna a nehézségek. S mégis, ez a dolog éppen ekkor állt elő. Se korábban, se

később. Sőt! Amikor a bajok éppenséggel a legmagasabbra hágtak, a hódoltság korában, akkor, azok a régi szokások, rendre megint kezdtek előjönni. De nem egyszerre, hanem szépen, alattomban. Mintha közben is meglettek volna, de mintha egy hallgatólagos megegyezés lett volna, nem adtak nekik hangot. Szóval, én egyelőre nem tudom, hogy mire is gondoljak.

– Én se – szólta a professzor kis hallgatás után. – Éppen ezért igen jó lenne tüzetesebben utánanézni.

Ebben megegyeztek. És a másik probléma, a Márta kis vérzéseinek a problémája háttérbe szorult.

Petrucz Márta ekkor negyvenhat éves volt.

Egyébként ő maga is kezdett kevesebbet gondolni a másik problémájával. Mintha maga az a tény, hogy beszélt róla, kitörölte volna a félelem egy részét a fejéből. Nekiült hát este, magára maradva, hogy megbogarássza az előtte álló néprajzi-történelmi érdekességet. Sikert is késő éjszakáig belemerülni a könyvekbe. Ott is aludt el az íróasztala mellett, ráborulva.

Úgy tűnt, hogy Andrásnak bevált a számítása. Az állás kényelmes volt, legalább ahhoz az állandó rohanáshoz képest, amiben eddig része volt. Igaz, a fizetés sem volt arányban az előző munkahelyén megszokottal. „Nos hát, kis város, kis költség”, mondta magában, és tényleg, meg lehetett belőle élni. Pesten biztos, nem lehetett volna. „Felejtsd el Pestet!” végül is, ő kereste magának. Nem kényszerítette senki és semmi. Inkább még sajnálták a régi munkatársak, hogy elmegy tőlük.

Itt viszont sok volt a szabadidő. Akkor, amikor éppen nem egy csoportos foglalkozás volt, vagy annak az előkészítése, éppenséggel semmi dolga nem volt.

Régi beidegződése volt az írás. Persze nem verset vagy regényt, hanem, ha éppen megtetszett neki egy téma vagy jelenség, akkor elkezdett kutatni, s rendszerint meg is írt belőle egy tanulmányt. Lám, mégiscsak benne volt az apja vére, legalább, ami a grafomániát illeti. Vagy a kommunikációs kényszer. De lehet, hogy mindkettőt.

Mihály, az öreg, eleinte prüszkölt egy kissé, hogy inkább a cégre fordítaná a fölösleges energiáit, de be kellett látnia, hogy András mindent elvégez, amit kell, még hozzá mindent hajszálpontosan. Hát elnézte neki ezt a „rigolyát”. Hogy kifelé kommunikál.

Cili, a feleség már egészen másféleképpen állt hozzá a dologhoz. Ő nemcsak jónéven vette, hogy a fiatalember tanulmányokat jelentet meg, de még bátorította is. Azt már András nem tudta, hogy esténként, amikor ő már hazament Rozihoz, a házaspár általában megbeszélte az éppen elmúlt napot, s benne azt is, ami éppen vele volt kapcsolatos.

– Nem kell lebeszélni! Én azt hiszem, hogy nekünk is hasznos lehet még, ha ír, s megismerik, hogy ilyen ember is akad a cégnél. – Ezt Cili mondta, és Mihály, jobb híján, beleegyezett.

Azt viszont András maga is tapasztalta később, hogy Cili a szárnyai alá vette. Jól is esett neki. De Mihályra se tudott prüszkögni a szigorúsága miatt. Elvégre ő volt a főnök, ő viselte a vállán az egész felelősséget.

Hamarosan elkezdődtek a csoportos foglalkozások is. Nem érdemes külön elbeszélni, hogy mi mindennel tömték a jelentkezők fejét, nem is értek hozzá, meg unalmas is lenne. Az viszont már az első foglalkozáson kiviláglott, hogy Cili a valóságban is vonzódik hozzá. Magában el is játszott András a gondolattal, hogy mi lenne, ha... De ennyivel maradt, mert habár tudta, hogy mindössze az ujját kellene kinyújtania, s a férjénél harminc vagy még több évvel fiatalabb nő az ölébe hullana.

„De vajon mi az oka annak, hogy egyáltalán hozzáment?” Így morfondírozott magában, meg hogy: „Vajon már történt is ilyesmi régebben? Vagy nem még? És miért, vagy miért nem?” De aztán elhessegette magától az ilyen léha gondolatot, s megpróbált az éppen előtte álló problémára koncentrálni.

És az éppen előtte álló probléma elég szúrós is lehetett, s kellemetlenné is fajulhatott, ha nem vigyáz. Az történt ugyanis, hogy az apja jelentette be a látogatását a nénjénél.

– Akkor jobb, ha nem leszek itthon? – kérdezte.

– Majd adok én neked elmenést! – így Rozi. – Hát nem bírsz ki két napot az apád társaságában?

És így is lett. Mert habár a költő a feleségével együtt érkezett, semmi gond nem adódott. Mindenki udvarias volt, és András lassan rádöbbsent, hogy az apja sokkal rosszabbul is járhatott volna, mint így, hogy Julcsit vette feleségül.

Julcsi valóban olyan volt, amilyenre egy Nemvaló István kaliberű férfinak az ő korában szükség lehetett. És emellett nem volt sem csúnya, sem buta, sem pedig tisztességtelennek nem tűnt. Odáig ment, hogy – ezt se hitte volna magáról, hogy kimondja – még meg is ígérte, majd meglátogatja őket Vigyázóváron.

De egyelőre sok volt a munka. Illetve, egyik napról a másikra sok lett. Egy csoportot kellett fogadniuk egy kéthetes foglalkozásra, és mivel ez már a második ilyen alkalom volt, Andrásnak is bőven osztottak munkát az előkészítésben/szervezésben.

Igazából még örült is a munkának, s annak, hogy elterelte a figyelmét a saját gondjairól. Ekkor már tudta a házaspár, hogy mihez ért a legjobban, miben lehet számítani rá, s igyekeztek is lehetőség szerint „testhezálló” munkát osztani neki. Le is járt minden rendesen. András megtudta, hogy vannak évek óta visszajáró emberek, s házaspárok, akikkel persze könnyebb a munka. És ebben a mostani csoportban elég sok ilyen volt. Úgy intézték tehát, hogy mivel éppen őszi elejére esett a foglalkozás, de lehet, hogy máskor is megtették ezt a komoly munka után, mintegy levezetésnek, két napra felkerekednek, s egy kevésbé ismert kirándulóhelyen együtt töltik el.

Hogy aztán ez a gondolat valójában a Mihály, vagy a Cili fejében fogant meg, nem lehetett tudni. Kellemesnek ígérkezett. Főleg, hogy az utolsó buszállomástól szekerekre ültek, s a hegyen levő céljukig úgy vonultak.

Cili Andrással volt egy szekéren, míg Mihály a másikon egy, szintén akkoriban csatlakozott fiatal nővel. Vigyázni a többiekre? Vagy éppen csak jó volt, ha átlátták az egészet.

Az idő különben nagyon szép volt, mint őszi elején szokott lenni, a köves út dombok között kanyargott egyre feljebb. Jobbra, messze egy falu szélének a kerítései látszottak. Lehetett vagy egy kilométerre, hát jól lehetett látni, amint egy hatalmas madár a kétszárnyú kapu tetején kibontja a szárnyait és elrepül. A kibontott szárnyak fesztávolsága akkora volt, mint a kapu alatta.

– Szirti sas! – mondta Cili elámulva, de ugyanakkor csendesen is, mintha templomban érezné magát, ahol nem illik hangosan beszélni.

És akkor egy pillanatra András is templomban érezte magát. És még azt is érezte, hogy Cili nagyon közel van hozzá. És azonnal jelentkezett egy olyan vágy is, hogy jó lenne ezt a közelséget még meghittebbé tenni. De a szekér haladt tovább, a bolond pillanat pedig elmúlt.

Ha egyszer a felnőttek kezdenek el játszani, akkor talán még a gyermekeknél is jobban bele tudnak feledkezni. Most is így történt. Mihály kifogyhatatlan volt az ötletekben, s a délután úgy elrepült, mint egy perc. Azon vették észre, hogy este van. Sötét lett. De semmi szomo-

rúság nem volt az időnek illetően való múlásában. Folyt az esti program, akinek dolga volt vele – előre kijelölték, illetve jelentkeztek is rá, hogy ki mit tegyen – tette a dolgát, a többiek pedig, ki ezzel, ki azzal, elfoglalták magukat. András, aki természeténél fogva nem volt valami nagyon belemenős, egy fatörzsnek álcázott padot, vagy padnak álcázott fatörzset vett észre egy kissé távolabbi helyen ott, ahová a tűz lángjának a fénye már nem ért el. Így ő látta a többieket, de őt nem láthatta más.

Egyszerre megérezte, hogy nincs egyedül. Cili ült le mellé arra a fatörzsre. Egyelőre nem szóltak. Nézték a szorgoskodó, itt-ott már vacsorázó többieket s élvezték a nyugalmat.

A hangos többiektől úgyszintén messzecsken, egy férfi és egy kétéves-forma kisgyerek játszott. A férfinél hegedű volt, a kisfiúnál vonó. A férfi pedig úgy tartotta a hegedűt, hogy a gyermek nyugodtan húzogathassa a vonót rajta. Ahogy pedig a vonó sétálgatott a húron, a férfi a hegedű nyakán mozgatta az ujjait. Ettől dallamok születtek, amiket a gyermek kimondhatatlanul élvezett.

Cili tudta, hogy ennek a férfinak s a feleségének még volt egy nagyobb gyermeke is, aki nagyon tragikus módon, egy hirtelen jött betegségben halt meg, nem is régen. Emiatt is volt, hogy ezt a megmaradt gyermeket nagyon szerették. A másik gyermekük elvesztését nagyon megszenvedték, még jele se volt annak, hogy valamikor is sikerül feldolgozniuk magukban. Éppen ezért is voltak most itt. Hátha...

Cili felállt és még hátrább ment a sötétségbe. Oda már nem hallatszott el a társalgás hangja, csak a finom, halk hegedűszó. Aztán az is elhalt. András tudta, hogy most öneki is fel kell állnia és Cili után menni.

– Tudod, én voltaképpen román vagyok. Annak születtem. Cecilia Amariei. Ez volt a lánykori nevem.

– Az ügyésznek a rokona?

– Igen. A volt főügyész az első unokatestvérem volt. Az apám és az ő apja testvérek voltak. De messze került egymástól a két testvér. A nagybátyám szinte semmi iskolát nem végzett, alkoholista lett. Az, hogy Ionut olyan karriert futott be, körülbelül Floricának, az anyának volt köszönhető. Az én szüleim azért mégis csak elvégeztek bizonyos iskolákat. Rendőrök voltak.

– Értem.

– Nem érted. Nem is értheted. Tudod te, mi az, hogy „szekus”?

– Tudom. Azt hiszem, egész Európa tudja. – András bizonyos fájdalommal nézett arrafelé, ahol a Cili arcát sejtette. – Ha nehezedre esik, ne mondd el!

– De muszáj! Azt akarom, hogy tudd! Hát ilyen szekus tiszték voltak az én szüleim. Már meghaltak. És jött az új világ. És én ott álltam, egyedül, igaz, bizonyos műveltséggel, de olyan egyedül... A férfiak úgy néztek rám, mintha leprás lennék.² Mert a szüleimet mindenki ismerte. Elég exponált emberek voltak. Na mármost, mondhatnám én akár azt is, hogy ők jó szekusok voltak, a többiek pedig rossz szekusok, de én most már tudom, hogy nincs jó szekus és rossz szekus, csak egyszerűen szekus van. Legyen az bármilyen jó ember is otthon a családjában, de kifelé mindig csak azt kellett tennie, amit parancsoltak neki. És akkor jött Páll Mihály és megkért, hogy legyek a felesége. Így történt.

– De én nem kérdez...

² Sajnos, mindez főképpen a fantázia műve. Manapság olyan világot élünk, hogy a volt szekus tiszték lányát nemhogy elkerülnék a házasulandó férfiak, de éppenséggel főnyereménynek számít.

– Hallgass! Nem kérdezted, de tudni akartad.

A vágy úgy hatalmasodott el bennük egyik pillanatról a másikra, hogy észre se vették, csak szorították egymást és csókolóztak vadul, mint két kisdíák.

Eltartott mindez körülbelül egy félóraig. Akkor észretértek.

– Gyere! Lehet, hogy keresnek minket. – És Cili megtörölte a szemét, hogy a lecsorgó könny ne árulkodjon, és lassan a többiekhez sétáltak.

– Hát ti merre voltatok? Mindjárt vacsora nélkül maradtok.

– Csak sétáltunk egy kicsit az erdőben. Olyan nyugodalmas.

Az ördög nem szívesen engedi el azokat, akiket egyszer megfogott.

A csillagászok úgy tudják, most éppen úgy tudják, hogy ez a Világegyetem, amelyben élünk adatott, egyre tágul. Még hozzá egyre gyorsuló ütemben tágul. A legtávolabbi, de még észlelhető csillagrendszereket (galaxisokat, sőt galaxiscsoportokat, ők klasztereknek nevezik ezeket) megfigyelve, azt vették észre, hogy azok egyre gyorsabban távolodnak tőlünk. Olyan gyorsan, hogy a legtávolabbiak már gyorsabban távolodnak a fény sebességénél, amelyről pedig azt tudták eddig, hogy az a létező legnagyobb sebesség. És íme, mégsem.

No, ez eddig is nagyjából tudott volt. De lám, hiba csúszott az eddigi számításba. Mert igaz ugyan, hogy a legtávolabbi galaxisok távolodnak tőlünk. Igaz az is, hogy a sebességük nagyobb a fény sebességénél. Ám, most új megfigyelés az, hogy ez a távolodás nem olyan egyszerű, minden irányba való szétfröccsenés, mint ahogy egy valamikori „ősrobbanás” következményeként és eredménye szerint lennie kéne. Hanem, azt figyelték meg, hogy azok a bizonyos nagyon távoli galaxisok nagyjából mind egy irányba menetelnek, mint a sorbaállt kisdíák a becsengetés után az osztálytermek felé.

Mármost: ha az ember egy jelenségről, folyamatról semmiféle tudást felmutatni nem képes, akkor ad neki egy nevet. Úgy látszik, hogy így van megalkotva. Talán még a mágikus korokban gyökerezően. Hát ezt a jelenséget úgy nevezik, hogy: Nagy Sötét Folyam.

Aztán, hogy merre igyekeznek ezek a Nagy Sötét Folyamba rendeződött csillagrendszerek, mi vonzza őket oda, ahová mennek? Miféle felsőbb osztályba lépés kecsegteti őket arrafelé? Erre nézve csakis találgatások vannak egyelőre.

Ma biztosan csak annyit tudunk (biztosan?), hogy ez a vándorlás létezik. És egyenletes. Az ő gyorsulásában.

Ki az, aki a megmondhatója annak, milyen felsőbbrendű lény? Isten, vagy az ördög? Hogy miért? Hova? Mi kényszeríti őket erre a viselkedésre?

Petrucc Márta úgy belefelejtkezett a Zsigmond király korabeli dokumentumok tanulmányozásába, hogy bele is aludt, ott helyben, az asztalra borulva. Még álmodott is. És, mivelhogy ő is bírt a lényeglátással azzal az adományával, amivel a Nemvaló család tagjai, vagy például Boros Tünde (Jaj! Tünde! Merre vagy? Megvagy-e valahol ebben a nagy Világmindenségben?), hát álmában is azt látta, amit látnia kellett. A lényeket.

Akkor éppen április volt. Bár hideg idő járt, azért a palota kertjében már kinyíltak az első tavaszi virágok. A király kedvtelve nézegette őket, az ablakon át.

Ám egyszer meghallotta, hogy kint, az ajtó előtt veszekedés, kardcsattogás zaja hallik.

„Jönnek!” És egy keserveset sóhajtott.

Mert tudta. Milyen király lett volna, ha nem tudja előre, hogy összeesküvés készül ellene? De tudta azt is, hogy ennek így kell lennie. Ezen a keserves vizsgán még át kell mennie.

Amióta az országok ügyét királyok kormányozzák, minden királynak megvoltak a maga bizalmi emberei. Nem volt ez másként Lajosnál sem. Hát akkor most, amikor ő lett az új király, hogyan lettek volna neki is olyan szolgálói, az Aranybulla szerinti királyi jobbágysai, akikben meg ő tud megbízni? A régiek pedig, a Lajos emberei – hát kiestek a régi nagy bőségből. Hát fel voltak háborodva. A Laczfikkal az élen. Tán a maguk kicsi önző szempontjából még akár igazuk is volt. De hát ő király, a homlokához ért a Szent Korona! Neki nem a Laczfi család jóléte nyomta a vállát, hanem az egész országé. Hát akkor, jönnek.

A kardcsattogás felerősödött. Mintha homokszem került volna az óraműbe. „Hát mégse megy olyan könnyen?” Kíváncsi volt, hogy kik lehetnek azok, akik még érte is kardot képesek emelni? Hát nyílt az ajtó, s bejöttek a főnemesek. Előttük pedig, hátrálva, folyton villogtatva a kardját, egy ifjú lovag. „Mégcsak nem is lovag!” helyesbített gondolatban a király. Egy apród. A király fel is ismerte mindjárt. Nem más ez, mint Tar László uramnak a fia. Még szinte ki sem nőtt az apród korból. „Nahát!” A legény alighanem jutalmat érdemel majd. Na majd gondolkodik, hogy mi is legyen a jutalma. Birtok talán? „Még megölik!” sajdukt belé a gondolat.

– Állj! Le a kardot! Hol vagytok? Az istállóban?

A megszokás, a harsány hang megtette a magáét. A kardok a hüvelyekbe kerültek. És ekkor minden visszatért a maga medrébe.

– Fogoly vagy, uram király! – jelentette ki az öreg Laczfi nagy hangon. Az ifjú, aki eddig ellenállt, most fehér arccal hanyatlott le.

– Ezt kötözzétek be! Jó, hát fogoly vagyok! De azért nem kell rögtön úgy vagdalkozni, mint egy mészáros!

A király csak a látszat kedvéért állt ellen, amikor betuszkolták egy szobába. Férfiereje teljében levő hatalmas termetű dalia volt, akár szét is szórhatta volna a lázadókat, de ő a jövőre is gondolt. Hiszen, ha megsebesítik, akkor a lázadók, már csak a saját életük védelmében, a végletekig el kellett volna menjenek.

A szoba, amelybe „besegítették”, rendesen be volt bútorozva, a kor követelményei szerint. Ebből a fogoly uralkodó látta, hogy nem végleges lakhelynek szánják. Valószínűleg tárgyalások fognak következni. „Na, jól van!” Legfeljebb most pihen egy kicsit. Végigvetette magát az egyik ágyon, jó vastag medvebőr volt rajta, és pihent. A szemét is lehunyta néhány pillanatra. Amikor megint kinyitotta, az ifjút látta maga előtt. Megrettent. „Talán meghalt és most kísérteni jött? Uram Istenem! Szegény fiú!” Inkább megint becsukta a szemét, majd megint kinyitotta. A fiú még akkor is ott állt. Telis-teli volt fekete flastromokkal.

– Te élsz?

– Persze hogy élek, felséges uram! Egy pár seb... semmiség az!

– De hát akkor hogy jutottál be ide?

– Könnyen, uram.

Most, hogy megindult a beszélgetés, a fiú is bátrabb lett. Már szinte nem is úgy beszélt, mint a királyához, inkább mint valami magasabb rangú nemes emberhez.

– Már régen tudom én a módját annak, hogy hogyan kell eltűnni, s aztán néhány perc után megint előtűnni. Sokat gyakoroltuk mi ezt a bátyámmal. Csak, úgy látszik, nekem inkább van tálentumom az ilyenhez.

– Neked bátyád is van?

– Csak volt. Meghalt, amikor én nyolc éves voltam. Valami betegségben. Addig úgy volt, hogy ő katona lesz, én meg pap.

A király tiszttában volt ezzel a rendszerrel. Sok nemesi családnál volt szokásban az, hogy a nagyobbik fiúból katona lesz, aztán majd ő öröklí a birtokot, a kisebbik pedig pappá lesz. Esetleg szerzetes is, ha kedve van hozzá.

– Aztán, hogy meghalt János bátyám, én lettem a család utolsó férfitagja. De azért hasznom is volt. Mert megtanultam egyet-mást. Ízlett nekem a tanulás is. Ezért hát most tudok írni meg olvasni, s néhány nyelven beszélek is. Még talán jól is jöhet.

A király egyre jobban csodálkozott a legénykén. Láttá, hogy művelt, minden valószínűség szerint bátorságban sincs hiány nála. Ám ez az eltűnés...

– És most is el tudnál tűnni? Itt?

– Persze. Né, de szép madár! Színes!

„Áhh! Gyermek ez még! Hogy csapong a gondolata! Most is, már a madáron jár az esze.”

A király elmosolyodott, de azért csak kinézett az ablakon. Mindössze egy pillanatra. Nem volt ott semmiféle madár. Ám amikor vissza fordította a fejét, az ifjú nem volt sehol. „Biztos, valami bútor mögé búj!”

De amikor a király körülnézett, semmiféle bútor mögött nem látta. Kicsit odébb is ment, de a legényke nem volt sehol.

– De hát hol vagy? Fiam! Gyere elő!

Akkor aztán előbújt. A király saját ágya alatt volt. Hogy hogy tudott oda olyan gyorsan bebújni? Megfoghatatlan! Ezt meg is kérdezte tőle.

– Nem nagy mesterség. Először is, nem oda bújtam. Csak ide a nagy almárium mögé. Akkor aztán, amikor elkezdtél keresni, szép lassan átcusszantam az ágy alá. Sokszor csináltam már én ezt. Tudod, uram, vékony vagyok és eléggé fürge. Meg aztán, ahogy mondtam, gyakoroltam is. Még akkor is meg tudom csinálni, ha közben kard van a kezemben, vagy valami más fegyver. Csak ne legyen nagyon nagy és nehéz. A fegyver.

A királynak nagyon tetszett a mutatvány. „Talán még használható is lesz ez a fiú ezzel a különleges tehetséggel.”

– Ki fia is lennél? – A királynak sok apródja volt, nem ismerte mindet név szerint. Ámbár ezt a fiatalembert talán érdemes lesz megjegyezni.

– A Tar László fia vagyok a Rátót nemzetségből.

Akkor már emlékezett. Egyszer, vagy két évvel azelőtt, tette tiszteletét nála Tar László úr, s hozta a fiát is, apródnak.

Már mosolygott is az uralkodó. Arra is gondolt, hogy talán még jól is járt azzal, hogy ide most bezárták. De senki nem figyel rá, neki meg még lehet egy igazi bizalmi embere. Mert az lesz, ez biztos. Hiszen az egyetlen volt, aki kardot rántott a királya védelmére. Ez nem lehet színlelés.

– No, fiam! Hát akkor komolyan lehet veled beszélni? Ha már éppen itt vagyunk bezárva, akkor használjuk ki!

– Igen, uram. Én is szeretem a komoly beszédet. Apám is mindig komoly. De engedelmet! Csak Te vagy bezárva, uram. Mert én akkor megyek ki innen, amikor akarok. Ez, ami itt kinn van, nekem nem őrség.

– Nahát. Akkor mondd, fiam, miket is tudsz még te ezen az eltűnési dolgon kívül?

– Tudok, uram, írni, olvasni, meg néhány nyelven beszélni is...

– Milyen nyelveken?

– Hát deákul, meg egy kicsit oláhul is, mert hasonlít, meg egy kicsit ismerem a szaracénok nyelvét, meg a törökökét is. Tudod, felség, ezeket még mind az atyától tanultam, amikor úgy volt, hogy pap leszek.

– Vívni tudsz-e?

– Tudok, uram. Elég jól. De hiszen láttad.

– Igaz. – A király egyre elégedettebb volt.

– És volna kedved még tanulni? Sokat. Igazi mesterektől.

– Persze, hogy volna. Mit kellene megtanuljak?

– Leginkább csak olyasmit, mint eddig is. Csak jobban. És többet.

– Volna kedvem. Nagyon is.

– És ahhoz volna-e kedved, hogy csak engem szolgálj? Egész életedben. Hogy királyi jobbágysággal legyél? Harcos jobbágysággal. Ne félj, nem leszek hálátlan. Sem szűkmarkú.

– De hisz ez minden vágyam! Csak hát – szontyolodott el a legényke –, Te fogoly vagy, uram. Akkor hát mindez bizonytalan. Még.

– Dehogyan bizonytalan!

A király most már valóban szélesen elmosolyodott.

– Ez a kis kellemetlenség egykettőre meg fog oldódni. Méghozzá úgy, hogy tárgyalunk. Ők is engedni fognak, én is egy kicsit, s minden marad a régiben. Nem mernek ők a felkent királlyal packázni. Látszik ez már abból is, hogy hogyan tartanak fogva. Ne félj, ha komolyan gondolkodnak, nem ilyen helyre zártak volna be. És én meg voltam már ennél sokkal veszedelmesebb helyzetben is. Például Nikápolynál. A csatában. És főképpen utána. De mindezt majd szépen megbeszéljük, lesz rá elég időnk.

Az ifjú úgy nézett a királyára, mint valami szentre.

– Az ám – mondta még az uralkodó –, volna még egy kérdésem hozzád. Hogyan állsz a hazudozással? Értesz hozzá?

– Tudok éppenséggel, de utálok. Persze, melyik gyermek nem hazudott még?

– Na, mert ezt is meg kell tanulni abban a szolgálatban, amire kiszemeltelek.

– Ha a királyért teszem, bármikor és bármennyit!

– Igen ám, de úgy, hogy rajta ne csípjenek! – nevetett a király.

– Azt is meg lehet tanulni....

– Hát menyasszonyod van-e már?

Az uralkodó tudta, hogy nemes ifjakat sokszor a szüleik gyermekkorukban eljegyeznék már. Néha egy szomszéd uradalom kisleányával, néha csak azért, hogy legyen valami kötődése.

– Van bizony!

– Ismered?

– Igen.

– És szép?

– Mint egy virág, uram királyom!

– Apád szerezte neked, vagy anyád?

– Anyám meghalt. Akkoriban, amikor idehoztak apródnak.

A király értette. Lehet, hogy az apának egyéb gondjai voltak, talán pereskedett valami szomszéddal, s nem akarta, hogy sebezhető legyen a fián keresztül. Na, de nem is lényeges. Inkább az a fontos, hogy a fiú szépnak látta a menyasszonyt, „mint egy virág”. Tehát nem valami beteges hajlandóságú. Mert bizony nehéz szolgálatra szemelte ki őt éppen az előbbi percekben.

– Na, jól van. Ügyes fiú vagy. Most hát menj ki és keresd meg az én gyóntató atyámat, s vidd el neki ezt az írást! Ne félj, ha meglátják az örök, kiengednek.

Akkor a király írt valamit egy kis darab pergamenre, mindig volt nála ilyesmi a nagy csata éve óta, leporozta és odaadta a gyerekeiknek. Az nagy hajlongásokkal kiment a szobából. Egyenest az örök karjaiba.

De valóban nem lett semmi bántódása. Amikor meglátták, hogy az úr a gyóntatóját hivatja, megnyugodtak. Még örültek is. Egy pap csak nem adhat rossz tanácsot. Különben is jól ismerték az atyát.

De a többi dolgokban is bebizonyosodott, hogy igaza lett a királynak. Mert csak napok teltek el, s a tárgyalások eredményt hoztak, a király kiszabadult. Akkor aztán előhozatta a Lőrinc gyereket. Akinek azonnal megkezdődött a komoly tanulása.

Jól meg lettek válogatva a tanítói is. Leginkább aszerint, hogy egyikük sem volt hajlandó fölöslegesen jártatni a száját. Legalábbis a legényke tanításáról, arról, hogy mit tanul, és főleg, hogy mi célból.

De egy félév se telt bele, s máris hívatta megint a király.

– Nahát, hogy megy a tanulás?

– Nagyon jól, felség. Ámbár ezt biztosan tudod már az atyától. Akire bízál.

A király egy kicsit habozott, mielőtt a lényegnek nekikezdett volna, aztán, „végül is meg kell lennie”, csak elszánta magát.

– Szeretnél-e utazni?

– Nagyon.

– Akkor jó, mert utazni fogsz. Kikértelek a mestereidtől egy évre. Lehet, hogy vissza se kell menjél majd hozzájuk. A többit majd a gyakorlatban fogod megtanulni.

– Igen, de mit?

– Szóval, fiam, mit tudsz te a nikápolyi csatavesztésről?

– Amennyit az atyáktól tanultam róla. Azt, hogy a franc lovagoknak a szertelensége okán veszett el a csata.

– Az atyák alighanem hízelegnek. De nagyjából igazuk van. Csak éppen nem mondanak el mindent. Kihagyják például azt, hogy egy igen erős és nagyon jó hadvezér ellenséggel álltunk szembe. Mert igaz, én a csatát megszerveztem. Az is igaz, hogy a franc lovagok mindenáron le akarták aratni a dicsőséget. Igen ám, de az mégsem lett volna baj, ha nincs az a különlegesen jó hadvezér ellenség. Mert meg kell, hogy mondjak neked valamit. Mivel anélkül tévútra vinne a hibás tudás. Hát tudd meg, hogy mi ezt a törököt el szoktuk ám nevezni mindennek, pogánynak, kontyosnak, meg mindennek, de neked azt is tudnod kell, hogy kiváló harcosok. Igen kiválók. És a szultánjuk, ez a Bajazid, egy nagy hadvezér. Tehát sokan is vannak, jók is, de minekünk éppenséggel az a sors jutott, hogy minden erőnkkel megvédelmezzük ezt az országot. És ezt a népet. Hát így gondolkozzál!

A fiú csak pislogott, nem mert szólni. Várta, hogy mi lesz ebből.

– Tudd meg, hogy mostanra már minden keresztény uralkodó tudja azt, amit én most neked elmondtam. És annak megfelelően félnek is tőle. Mert hogyha ez a hatalmas sokaság egyszer úgy igazából megindul, akkor nemigen van, aki megálljon előtte. Látod? A mi seregünk erős, de akárhogy is, én se szeretem az ilyen szomszédságot. Ez az oka annak, hogy a délen szomszédos országokban olyan embereket segítettem a trónra, akik elég kemények ahhoz, hogy a nagy túlerővel is szembeszálljanak. Mint például ez az Öreg Mircse. Akinek állandóan inog a széke, ha nem segítem, az unokatestvére azonnal elűzi, s a töröknek ajánlja fel az országát. Vagy ez a Tvrtko, a bosnyák. Azt meg az eretnekek szorongatják. Neki is elkél a segítség. És én segítem is, mert akkor ő sem pártol át a törökhöz.

– Hanem ez a sok törődés mind nem elég.

A király elgondolkozott. Mint akinek egészen máshol jár az esze. Aztán, amikor megint megszólalt, igen óvatosan rakosgatta egymás után a szavakat.

– Hát most volna valaki, aki talán megsegíthetne. A napnyugati keresztény uralkodók is benne bíznak. Ez pedig nem más, mint Timur, a tatárok kánja. A sánta. De ő egyelőre nem akar kötélnek állni. Merthogy azt tartja, minek támadjon olyanra, aki szintén csak az ő hitén van. Ám azt ő is látja, hogy ez a török igen meg van erősödve. Túlságosan is. Ezért van, hogy a kánnál egymást érik a keresztény követek. Próbálnak hatni rá. Próbálnak megegyezni vele, még akár kincsek felajánlásával is. De ám a Sánta nem mozdul. És akkor itt vagy te. Fiatal vagy, rád nem is igen figyelnek. De van a tarsolyodban valami. Ami talán hatni tud a tatárra. Hát indulj el, fiam, sietve, de még mielőtt az országot elhagynád, állapodjál meg néhány napra a székelyek földjén! Ott majd várni fog valaki, akivel beszélgetned kell, s a továbbiakban majd úgy intézd a dolgod, ahogyan megegyeztek! Megértetted?

– Meg, uram.

– Jól tudom, hogy fiatal vagy, még tanulnod kellene, de az idő nem kegyelmez. Vagy most csinálod, vagy soha. Hát elmész?

– Elmegyek, felséges uram! És mindent úgy teszek majd, ahogy parancsolod.

– Ahogy azt a helyzet és az a székely ember kívánja. Nem mondom most a nevét sem, majd idejekorán megtudod, mert itt még a falnak is füle van. Hát, Isten segítsen! Reggel, pirkadatkor indulsz.

Ezután csapkodásféle hallatszott, majd csengetés, különböző össze nem illő zajok. Márta felébredt. Még most is az asztalra könyökölt, úgy aludt el késő este. Most pedig reggel volt.

„Hű, de bolond dolog!”

Kint a konyhából zaj hallatszott. „Biztos, Géza készíti a reggelit. A gyermekeknek. Lehet, hogy nekem is.”

Ahogy felkelt a székről, valami nedveset érzett a lábai közt. „Megint vérzek!” Aztán: „Majd ezzel is kezdeni kell valamit.”

Kiment a fürdőszobába. Megmosdott, meg is nézte. A tampon valóban véres volt. Nem nagyon, de jól észrevehetően. És, ami addig még nem volt, valami kellemetlen szag is társult hozzá. Mint a romlott húsé. Elfintorodott. „Na, majd! Teszünk róla!” ígérte magának.

Érezte, hogy éhes. Meg fáradt is. Ez utóbbin nem csodálkozott. Ha egyszer az asztalra borulva aludt...

„Azért jó, hogy van ez a Géza! Csak tudnám, hogy mitől sértődött meg!”

A konyhában tényleg Géza forgolódott. Márta, sértődés ide vagy oda, jól bereggelizett, de érdekes módon most nem ízlett neki semmi húsféle. „Nem is csoda! Az után a szag után.” És:

– Ne haragudj, Géza, de én most egy kicsit még pihenek. Nagyon el vagyok törődve. Az asztalra borulva aludtam az éjjel.

Halmi Géza már ismerte ezt a jelenséget. Ha Márta valamibe úgy igazából belekapott, akkor nem volt se éjjele, se nappala addig, amíg legalább nem látta a végét.

– Na, menj, feküdj le! A gyerekeket majd én elintézem.

A fent nevezett gyerekek már előre élvezték, hogy „Géza bácsi intézi” majd őket. Ezt régebben is nagyon szerették.

Akkor, amikor Kalapos László elhagyta a feleségét, látszólag különösebb ok nélkül, a pillanat hatása alatt cselekedett. Kívülállók semmit nem észlelhettek az okokból, így hát sokan nagyon meglepődtek az esemény láttán. Lászlónak ugyanis gondja volt arra, hogy az, ami kettőjük között zajlik, ne kerüljön a kapun kívülre. Igaz ugyan, hogy aki valóban figyelt rájuk, az nagyjából előre láthatta, hogy mi fog történni. Voltaképpen László már egy ideje belátta, hogy ő Mártának nem igazi szellemi társa. Nála ugyan másként csapódott le, ő úgy gondolta, hogy Márta már nem, vagy nagyon ritkán hajlandó a régi önfeledt motorozásokra, s amikor az mégis megtörtént, akkor meg mintha egészen máshol lenne képzeletben. Aztán mindez a hitvesi ágyban is kezdett mind sűrűbben megtörténni, aminél jobban, ez köztudott, kevés dolog tudja dühíteni a férfiakat. Tudta ő, persze hogy tudta, hogy a felesége az embereknek ahhoz a ritka (vagy tán nem is olyan ritka?) példányai közé tartozik, akiket fentebb a „lényeglátók” néven neveztem. Jobb híján. Mert az igazság, mint általában lenni szokott, sokkal több volt annál, amit egyetlen szóban el lehet mondani.

Hát, tudta. De úgy gondolta, hogy azért mégis, vannak helyzetek, amikor azt a bizonyos érzéket hátrább kell vagy kellene sorolni, a tudat alsóbb régióiba. Csak hát éppen ez az, ami lehetetlen. És nagyon türelmes kell legyen az a házastárs, aki ilyesmivel együtt tud élni. Mindehhez még hozzájárult a megkeseredett Kalapos Erzsébet állandó áskálódása is a menyé ellen. Nem volt ő nagyobb hárpia a többi anyósnál általában, legalábbis ami a menyéhez való viszonyát illeti, de Lászlónak ennyi elég volt. Sőt, lassan már mindenből elege kezdett lenni. A közvetlen kiváltó ok pedig nem volt más, mint a szegény Borzán Kinga, aki pedig már akkor rég nem volt az élők sorában. És aki – ezt nem tudta László – éppen úgy a lényeglátók közé tartozott, mint a felesége. Ebben nincs semmi különös, hisz köztudott, hogy ugyanaz az ember képes kétszer egymás után ugyanolyan társat választani magának. Ismeretes annak az asszonynak az esete, aki elvált a férjétől, mert az ivott és brutálisan viselkedett, s aztán egy fél év múlva férjhez ment egy másikhoz, aki rövid idő múlva ugyanúgy kezdett inni és őt is verni. Hát Lászlót is kétszer egymás után hasonló asszonnyal áldotta (vagy verte?) meg a sors. Nem tehetett egyebet, kimotorozott a Márta életéből.

Ezzel az eseménnyel párhuzamosan Kalapos Erzsébet is eltűnt a Márta életéből. Örökre. Talán ez volt az egyetlen pozitív következmény ennek a minden család életében olyan kínos dolognak. Pedig Erzsébet nem is volt igazán rossz ember. Csak keserű.

László hát vette a motorját és elindult. Kezdetben nem is tudta, hová. Aztán egyszer csak önkéntelenül is Erdély felé fordította a kormányt. Ott is Vigyázóvár felé. Ott élt, a városközponttól nem messze, egy tömbház harmadik emeletén, egy garzonban az ő régi mentora, Forgó Dénes.

Az idős tanárnak éppen vendége volt. Olyan ember, akit László addig még nem ismert, fiatal ember volt, talán ha egy vagy két évvel lehetett idősebb nála. Az asztalon borosüveg volt, s a két férfi meghitten borozgatott beszélgetés közben.

László ismerte a tanár gyengéjét, hogy volt idő, amikor már csak egy lépésnyire volt az alkoholizmustól. És ha nem került volna ő, Kalapos László a tanítványok közé, azt a lépést elkerülhetetlenül megtette volna. A László élénk eszére, tudásszomjára volt szükség ahhoz, hogy a tanár el ne merüljön elkerülhetetlenül a borgőzös élvezetben.

Tudta tehát, és most, hogy üveget látott az asztalon, szomorúan és szigorúan ráncolta össze a homlokát.

– Na, ne nézzél olyan szigorúan ránk, Laci fiam! Nem arról van szó, amire gondolsz. Inkább ismerkedjetek meg egymással.

Hát megismerkedtek. A másik férfi a Nemvaló András névre hallgatott. Amiről László azonnal sejtette, hogy csakis a Nemvaló István fia lehet. Azután már mint olyan emberek kezdtek el társalogni, akik régen tudnak egymásról, csak eddig még nem találkoztak személyesen.

Megtudta tehát László, hogy András pszichológus, semmi köze a fizika világához, de nemrég talált egy könyvet a családjá könyvtárában, amely „Az idő fogalma és értelmezhetőségének területe” címet viselte. Az írója Babay Ilona.

András nem tudott mit kezdeni a könyvvel. Izgatták a benne található következtetések, de másrészt tele volt az egész képletekkel, sőt több oldalon át folytatódó egyenletekkel. Elment hát az idős fizikatanárhoz, hogy átbeszélgék azt, amit abból a könyvből szerinte megtudni érdemes.

Bár a könyv, de a beszélgetés is érdekes volt, Lacinak ajánlott olvasmány is volt egyetemista korában, most mégis alig várta, hogy András útjára menjen, s ő is elmondhassa azt a meg lehetőszen súlyos problémát, ami őt idehozta. Úgy beszélgettek most megint, tanár és diákja, mint valamikor régen, középiskolás korában, amikor olyan gondja akadt, amivel az édesanyjához nem fordulhatott. Elmesélte, hogyan esett, hogy a házasságából kimotorozott, otthagynva két gyermekét meg a harmadikat is, a Nagy Jancsiét, mert úgy látta, hogy abban a házasságban ő már leginkább csak tehertétel. És ha így látta, hát így is volt. Tudta, kezdettől fogva, hogy Mártának megvan az ő saját, belső világa, amelybe neki nincs bejárása, s amelyikről ő egy ideig úgy hitte, együtt tud vele élni. Ám ahogy az idő múlt, az a bizonyos saját, belső világ egyre jobban eluralkodott a feleségén, s azzal együtt a családon is, mint valami krónikus betegség, az egész életüket lassan meghatározta.

Ám Forgó Dénest érdekes módon az eseményeknek egy másik arca érdekelte.

– Erzsike? Sokszor elgondolkoztam mostanában, hogy vajon mi lehet vele? Tudod, nem volt ő mindig ilyen vaskeménységű. Annak a szerencsétlen, fiatalkori történetnek az emléke rontotta meg az életét. Azt hiszem, ideje volna, hogy meglátogassam.

Azt azért nem tette hozzá a tanár, hogy abban a bizonyos megkeményedésben neki magának is oroslánrésze lehetett annak idején. Az ő egy tömbből faragott székely lelke nem vitte rá,

hogyan megbocsásson az akkor még fiatal feleségének, s valami olyasmit mondjon, hogy „Nem bánom, boruljon rá a feledés fátyla!”, vagy valami ilyesmit. Bár az is igaz, hogy ha a székelly ember lelke nem olyan lenne, mint amilyen, akkor a világon már rég nem léteznének székellyek. Abban a többfelől ható szorításban, amiben élnek, feloldódtak volna.

– Igen, de én akkor mit tegyek?

– Te? Azt hiszem, hogy az egyetlen dolgot cselekedted, ami lehetséges volt. Nem biztos, hogy helyes is, de az egyedül lehetséges. Ha azt akarod, hogy valaha is legyen saját életed, akkor ezen a házasságon túl kellett lépni. Akármibe is kerül. Persze, a gyermekeid míg élsz, mindig oda fognak kötni. De ezt minden bizonnyal magad is végiggondoltad.

Laci nem szólt, csak bólintott, hogy igen.

– Bár én azt hiszem, hogy most még egyáltalán nem gondolsz semmilyen saját életre. Se egyedül, sem pedig mással – folytatta az idős tanár.

Aztán még sok minden egyébéről is beszélgettek, többek között az asztalon látott üveg borról is.

– Nem vonz olyan ellenállhatatlanul. Sőt! Nem vonz egyáltalán, sehogy se. Az, akkor régen, a fölöttem összezsapni készülő hullámoknak a hatása lehetett. De a hullámok elcsitultak, s most leginkább az a gondom, hogy ne hogy fölöttem készüljenek összezsapni. Ám úgy látom, hogy te bölcsőbb vagy, mint én voltam annak idején.

Forgó Dénes, bár a férje volt Kalapos Erzsébetnek, mégsem ő volt a László biológiai apja, s ezt tudta is. Azt is tudta, hogy ki volt az. Zseniális ember volt, de minden erkölcsi gátlásnak híjával. Már meghalt.

– Igaz is! Apádról nem tudtál meg újabbat azóta?

– Nem, Dénes bácsi. Annyit tudok róla, amennyit te is.

László tehát a körülményekhez képest megnyugodva hagyta ott öreg mentorát.

András azonban érdekelni kezdte. És, ha már ott volt Vigyázóváron, s Nemvalóék is ott éltek, elhatározta, hogy meglátogatja őket is.

A Petrucz Márta és Boros Tünde rendkívüli hasonlóságát mindenki észrevette, aki ismerte őket. Olyan volt ez a hasonlóság, hogy például Julcsi, a Nemvaló István felesége sosem mulasztotta el a férjét bosszantani, amikor valamelyiket látták, vagy akár csak szóba kerültek. Egy idő óta azonban, a három gyerek után, Márta egy kicsit robusztusabb lett, de mostanában, ki tudja miért, talán az egy ideje már tartó idegeskedés miatt, megint visszavékonyodott. Nem volt pedig, tudomásom szerint, semmiféle rokonság a két nő között, legalábbis bevallottan nem, de úgy látszik, léteznek a természetnek ilyen tréfái. A hasonlóság egyébként nem csak külsőleges volt. Mindkettőben megvolt ugyanis, bár egészen különböző okok miatt, az a beleérző képesség, amit néhány sorral előbb „lényeglátás”-nak neveztem. Jobb híján. Mert nem csak és nem igazán az volt. Inkább olyan beleérzés, amely segítségével szinte plasztikusan érzékelni tudták a régen elmúlt vagy nagyon távoli dolgokat.

Mártánál ez csírájában talán mindig megvolt, aztán a néprajz és a történelem tanulásával tudatosan fejlesztette olyan szintre, amelyet az éppen folyamatban levő történések idején tapasztalni lehetett. Egyszer egy történész ismerősöm beszélt nekem erről a jelenségről, amely benne is megvolt, igaz, csak a gondolat szintjén. Márta viszont olyan plasztikusan látta, sőt más módon is érzékelte, mintha benne lett volna az események sodrában. Vagy mintha valamilyen kábítószer hatása alatt állt volna. A hasonlat persze nem pontos, mivel a drogosok hallucinációi előbb-utóbb a legtöbbszor eltérnek a leírt vagy látható valóságtól. Ugyanez áll bizonyos elmebeteg viselkedésére is. Mártáról tehát azt lehetne mondani, hogy néhány ok

fennállása esetén tudatosan módosítani volt képes a tudatállapotát. Az már más kérdés, hogy bármikor képes volt-e akarattal kijönni abból a módosult tudatállapotból. Ámbár, ha meg-gondolom, rendszerint igen. Csak nemigen akart kijönni belőle. Vagy nem jutott eszébe, hogy ki lehet belőle jönni.

A Tünde esetében egész más tényezők játszottak szerepet az ilyen képesség kialakulásában. Akkor, amikor a férjével, Nagycsabival egyszerre két átokfutó leszúrta, majd nagyon rövid idő múltán megmentették őket, egy különleges kiképzést kaptak attól a csoporttól, amelynek ezután dolgoztak. Ebbe a kiképzésbe még mindig nem tartozott bele az előbb említett képes-ség megszerzése, de lehet, hogy már akkor felkészült annak kifejlesztésére. Ami meg is történt a csoportban végzett utolsó akciójuk idején, amikor egy haldokló fenomént, egy különleges nőt kellett elfognia, aki akkor, ki tudja, milyen úton-módon, átadta neki a képes-ségét. Sajnos, már sohase tudhatjuk meg, legalábbis nem tőle magától, hogy hogyan ment ez végbe, mert nem sok időre ezután Tünde véglegesen meghalt. Én legalábbis így tudom.

Teljesen különböző előzmények után a végeredmény nagyon hasonló lett. Ezt nem tudom még magamnak se megmagyarázni, de azt hiszem, más se.

Egyébként az ilyen beleérző képesség távolról sem olyan ritka, mint az ember hinné. Hiszen kisebb mértékben ugyan, de megvan például Nemvaló Istvánban, de majdnem minden művészben, a költőtől elkezdve, a festőkön át, akár a filmesekig. Hogy is tudnának anélkül alkotni?

Alighogy Márta végigdőlt az ágyon, azonnal megrohanták a megérzések. Most, sőt egy ideje már, ezek sokkal erőteljesebbek voltak, mint régebben. Még néhány évvel is azelőtt, az egész mintha játék lett volna. Aminek egy része valódi volt, egy másik része pedig inkább csak gondolat. Mintha szélhámoskodott volna. De mostanában egyre plasztikusabban, egyre kézzel-foghatóbban jöttek elő. Már nem kellett akarnia sem, jöttek kéretlenül. Vajon csak azért, mert annyira belefeledkezett a témába? Vagy jöttek volna anélkül is?

Most például egész biztonsággal tudta, hogy ő voltaképpen nem is nő, hanem középkorú férfi, a neve pedig Kádár Menyhért. És a napokban kapott levelet Zsigmond király udvarából, hogy üljön azonnal lóra és siessen a Kisküküllő mentére, ott is egy bizonyos faluba, ahol találko-znia kell egy ifjú emberrel, hogy aztán ketten menjenek tovább, ugyancsak sietve. És hogy talán még így is megtörténhet, hogy elkésnek.

Hát a leendő útitársa valóban igen fiatal volt. Szinte még gyerek. Magában csodálkozott is, hogy választhatott a király abból a sokaságból, amely rendelkezésére áll, éppen egy ilyen gyerekekből? Valami igen nagy kiválósága kell legyen, ha rá esett a választás.

Ez a kiválóság azonban egyelőre még nem mutatkozott. Illetve mindössze annyi volt érzékel-hető belőle, hogy Lőrinc, ez volt a neve az ifjúnak, több nyelvet is tud. Meg hogy ha egy nyelvet néhányszor meghall, kis idő múlva már beszélni is tud azon. De ilyesmit másokról is hallott már Kádár uram.

De hát el kellett indulni, mert sürgetett az idő. Az utazásuk lényegét már csak menet közben mesélte el a fiatalember, s amikor mindent elmondott, akkor kezdett csak igazán csodálkozni Kádár uram. Teljes, nagy felelősséggel járó diplomáciai küldetés volt biz' az.

– Na de, barátom! Tudod te egyáltalán, hogy mit beszélsz?

A fiú bólintott, hogy tudja.

– Elmenni a nagy tatár kán, a sánta Timur udvarába, és rávenni őt, hogy támadja meg a másik moszlim uralkodót, amit pedig nem is akar igazából! És amit eddig még nem sikerült senkinek elérnie. Pedig igen nagy követjárás volt már ebben az ügyben. És még van is.

Az ifjú megint bólintott. Hogy mindezt tudja.

– De Te honnan tudod ezeket, kedves Kádár uram?

Menyhért úr szívta egy kicsit a fogát. „Nem is olyan tapasztalatlan ez a gyerkőc! Ha ezt ilyen egyszerűből kitalálta. Amin ő már hetek óta töpreng.”

Tehát elmondta, hogy részben a királyi levélben volt rá utalás, részben kikövetkeztette.

Az ifjú a fejét ingatta.

– Nem nagyon hiszem, hogy mindezt csak úgy ki lehet következtetni. Kell még lennie valaminek ugye, Kádár uram? Valami, amit nem kötöttek az én orromra, de amire úgyis rájövök, mire az út végére érünk. Nem haragszol, ha mondom?

– Na, hogy ki ne fúrja az oldaladat a kíváncsiság, inkább megmondom – nevetett Menyhért úr.

– Tudd meg hát, hogy én a tatár kánnak rokona vagyok. Nem nagyon közeli, de mégis csak rokon. Ráadásul az egyetlen vagyok az országban, aki tartja is ezt a rokonságot. Hát onnan is jönnek néha hírek. Csak nekem, nem másnak. És ezért vagyok olyan jól értesülve olyasmiről is, amit talán még a király sem tud. Hát a követjárásokról is így tudok.

– Akkor kegyelmed meg ezért kellett jöjjön. Jól van most már, hogy tudom. És akkor most ki kit védelmez? Én kegyelmedet, vagy fordítva?

– Leginkább mind a kettő.

Kunországtól kezdve már sokan jártak az úton. Ugyan most már más a neve, Moldovának nevezték. Névleg még a magyar király alá tartozott, néha meg a lengyel király alá, de leginkább a saját vajdájuk intézte az ország dolgát.

Két lovas nem volt különösebben feltűnő a sok utas között. Apa és fiának nézték őket általában. Sok utas volt sokkal díszesebb, mint ők. Ám éppen ezért, azok inkább ki voltak téve a rablók, tolvajok ügyködésének.

Ahogy mind tovább lovagoltak, az út jellege változott. Kopárabb lett, lassan víz, egy nagyobb vízfolyás közelségét érezték.

– Nem csak vízfolyás. A tenger is közel van már. – Menyhért úr mondta ezt, ebből pedig Lőrinc kikövetkeztette, hogy a társa már megtette ezt az utat.

– Részben – érkezett a válasz a ki nem mondott gondolatra – még egy kicsit tovább is mentem, de nem sokkal. Addig ismerem az utat, de azután már magunk belátására vagyunk bízva. De bízzunk Istenben.

Este átkeltek a folyón. Egyszersmind hajót is béreltek, amely a tengeren átszállítsa őket. Igazából egy kereskedő csoporthoz csatlakoztak. Attól az időtől kezdve már nem maradhattak egyedül. Nem is beszélhettek egymás közt mindenről, amiről akartak. Ekkor már mélyen bent jártak a szultán birodalmában.

– Követnek! – Ezt Menyhért úr mondta, miután a hajót elhagyva megint ketten maradtak.

És valóban. Bár messzi mögöttük sosem lehetett egy-két lovasnál többet látni egyszerre, de a láthatáron itt is, ott is apró porfellegek emelkedtek, ami további lovasok, esetleg csoportok ottlétére utalt.

– Minket?

– Nem lehet tudni. De mindenképpen gyanúsak vagyunk. A szultán nem ostoba ember. De hát lehet, hogy veszélytelennek ítélt minket. Ketten vagyunk csak.

– Ha utolérnek, váljunk kétfelé?

– Nem. Ha utolérnek, és itt csak rólam lehet szó, akkor én elfogatom magamat, te pedig lóhalálában vágatsz tovább, hogy egérutat nyerj. Ne feledd el, hogy te vagy a követ, én csak vigyázok rád. Add át a kánnak minden átadnivalódat, s majd meglátjuk, mi lesz. A küldetés a legfontosabb. Én majd csak kivergődöm valahogy.

Aztán a lovasok mind közelebb érték őket. Lőrinc, a Menyhért úr jelére, egyszerre vágta be a csapott, hogy utol ne éri. Kádár Menyhért viszont ugyanekkor lelassította az iramát.

És ekkor már megint Petrucz Márta volt, de ezúttal csak gondolatban. Tudta, hogy most meg fog halni. Lehet, hogy lassú, kínos halállal. De azt is tudta, hogy fiatalabb útítársa sikerrel fog járni. És hogy Bajazid szultánnak sincs már több két événél az életéből, mert a Sánta harcot kezd ellene, legyőzi, foglyul is ejti, s a halál nagyjából két év múltán egy ketrecben éri utol.

Ebben a pillanatban a követő lovasok utolérték. Az egyik pányvát vetett a nyakába. Ugyanakkor egy szúrást érzett az alhasán. Nagyon erős szúrás volt.

„Itt a vég!” gondolta Márta. Fel is ébredt. Az ágyon feküdt, de a szúrás nem akart elmúlni.

„Vajon tényleg itt a vég?” gondolta most már teljesen felébredve. És abban a pillanatban minden orvosi vizsgálat nélkül is tudta, hogy mi is a baja és hogy minden valószínűség szerint az a betegség fogja a halálát okozni.

Halmi Géza csak azt látta, hogy Márta minden nap rosszabb hangulatban van. „Lehet, hogy miattam? Hogy én vagyok az oka a rossz érzéseinek?” kérdezte saját magától, naponta többször is. De a kérdésre, mint az efféle kérdésekre általában, nem jött semmiféle felelet. Az elkeseredése és az, hogy Mártát egyre jobban féltette, azt sugallták neki, hogy menjen el. Akkor talán Márta is másképp fogja érezni magát. Talán vidámabb lesz. Egyelőre azonban mindössze annyit tett, hogy a munkába temetkezett. És mivel Mártát most éppen a Zsigmond-kor érdekelte, valamint a változások, amelyek annak a kornak a népi életében bekövetkeztek, hát ő is abba ásta bele magát. Csakhogy, amíg Márta a kor elejét és közepét, ő annak a végét vette górcső alá. Talált is valami feljegyzés-félét, olyat, amit lelkes kutatók szoktak az egyetemi könyveik margójára vagy becsúsztatott plusz lapokra írni. Valami ilyesmi volt:

Harminc év nagy idő. Még a királyok életében is. Amikor a megöregedett király visszatekintett képzeletben az uralkodása idején történt eseményekre, szinte megdöbben, hogy mennyi mindent élt át. Megölték az anyósát, halálra szánták a feleségét is, de őt sikerült kiementeni az orgyilkosok karmaiból. Aztán mégis meghalt, gyermekszülésben. Igaz, a lováról esett le, s a gyermek korán kint volt, de mégis csak akkor halt meg. Aztán összeesküvést szítottak ellene a régi király emberei. De akkor legalább megismert egy igazán hűséges embert. Még csak alig volt embernyi, de habozás nélkül kardot rántott a királya védelmére. És azután is hűségesnek bizonyult. Eleinte az egyetlen kéme volt. Később ő szervezte meg az egész kémhálózatot. Istenem, de hasznos ember volt! De kár érte, hogy meghalt. Már több mint tíz éve! És milyen tehetséges volt! Már az első útján is hatalmas hasznot hajtott. Ha akkor nem őt küldte volna a kánhoz, akkor az a kiváló hadvezér szultán talán az egész keresztény világot elnyelte volna. De sikerült rávenni a kánt, hogy forduljon a szultán ellen. És ez évekig tartó nyugalmat jelentett a keleti gyepükön.

Aztán a császárválasztásban való hatalmas segítsége! El sem lehet igazából sorolni, mennyi értékes szolgálatot tett. És szinte soha nem kért semmit. Még a Sárkány Rendbe is csak későn

vették fel. És akkor is a király külön kérésére. És amikor meghalt, még akkor is szép rendben hagyta maga után a dolgokat. Ez a Rupert gyerek, a fia, nem igazi utód. Olyan, mint az apja, semmiképpen se.

Hogy miket nem tudott előre ez a Lőrinc! Megjósolta például a vallási háborút a csehekkel. És mégis bejött az országba az ő vallásuk. Még azt is ő ajánlotta, hogy igazából mit kell csinálni. Hogy meg kell osztani az eretnek ellenséget, s akivel lehet, kiegyezni. Hogy inkvizítor kell igénybe venni, de nem túl szigorút. És az utolsó hónapjában még meg is találta azt a ferences barátot. Hogy féltek a népek tőle!

„Jön a ferences! Jön a ferences!” kiabálták, és futottak, ahogy bírták. Pedig az a barát egyáltalán nem volt félelmetes. Inkább a híre volt az. De ő maga nem égettetett, nem veretett halálra senkit se. Igaz, halottakat kiásatott, s elégettette őket, de a halottnak már semmi sem fáj. És valóban, valahogy csak meg kellett állítani a huszita nyavalyát! Lőrinc ezt is megmondta előre. És azt is, hogy nem ő, Zsigmond lesz az, aki mindennek a gyümölcsét le fogja aratni, hanem majd, valami két generációval később, egy másik király. Akinek pedig igen nehéz ifjúkora fog lenni. De lehet, hogy éppen ezért fog mindent megtanulni. Jobban, mint ő. De végeredményben mégis csak ő, Zsigmond kellett végigmenjen a még ki nem taposott úton. Az övé hát az újítás dicsősége.

De még így se sikerült volna. Nem is lehet tudni, hogy mi segített igazából.

„Imádkozzatok!” mondta még utolsó szavával Lőrinc. „Imádkozzatok, s az Úr meg fogja hallgatni. Segíteni fog. Lesz időtök mindenre, s azoktól, akik az ellenségeitek, el fogja venni az időt!”

Vajon valóban hitte is, amit mondott? Alighanem. A halál előtt az ember nem hazudik!

Eddig a jegyzet. Halmi Géza nem tudta hová tenni. Egyrészt logikus volt, valóban olyan, mint amilyent a diákok szoktak jegyezgetni a saját memóriájuk megtámogatására. Másrészt viszont hiányosnak tűnt. Mintha a készítője egy és csakis egy jelenségre akarta volna felhívni a figyelmet. De melyikre? Tar Lőrinc? Róla körülbelül tudni lehet, hogy Zsigmondnak a kémfőnöke volt. Ámbár, az a bizonyos első útja a kán udvarába eddig ismeretlen volt. Vajon hol szerezte a leíró az információt? Jó lenne tudni. De talán mégsem ez volt a legfontosabb az egész jegyzetben. De akkor mi? A ferences? Marchiai Jakab? A nevét is tudjuk. Ő sem jelent hát újdonságot. Ámbár egy inkvizítorról elképzelhető, hogy a népszokások megváltoztatásán ügyködik. Csakhogy éppen abban a korban ez semmiképpen nem valószínű. Inkább el lehet képzelni a fordítottját, hogy a szokások megtartását akarja keresztülvinni.

Az imádkozás? Vagy még inkább az, amit az ima eredményeként jósolt meg? Vajon hol lehet a feljegyzés többi része? Mert, hogy van, ebben Géza egészen biztos volt. Talán majd holnap, tiszta fejjel, s a könyvtár más részeiben keresgélve, a kezébe akad.

– Holnap elmegyek.

– Hova? – kérdezte Márta mindjárt. – És miért? Itt nem érzed jól magad?

– Deee – válaszolta Géza bizonytalanul. – Csak... Nem is tudom. Mintha éppen Te nem éreznéd jól magad.

– Valóban nem érzem magam túl jól.

– És abban van nekem valami szerepem?

– Van. Csakhogy fordítva. Attól múlik a rossz érzésem, hogyha itt vagy.

– ÓÓÓ!

Ennyi volt, amit a férfi hirtelenében ki tudott mondani. Ebben a hangban volt benne minden, a több mint egy évtizede érzett szerelem és szeretet, és a féltés, de nem abból az önző fajtából, amely mindössze birtokolni akar, hanem a másik, az alázatos, amely nem követel, csak kér, és akkor sem a másik ember viszonszerelmét, hanem csak engedélyt arra, hogy szerethessen. És a féltés sem az az agresszív forma volt, amely mástól félt, ő csak a Márta egészségét és valami furcsa előérzet folytán az életét féltette.

Nem szólt tehát ennél többet, csak szorosan átölelte, s úgy maradtak valami néhány percre. Ezalatt Márta azt suttogta a fülébe:

– Baj van, Géza! Óriási nagy baj!

– Milyen baj?

– Méhnyakrák. Voltam orvosnál. És minden vizsgálat ezt hozta ki.

Ezt csak suttogta, még csak nem is sírt hozzá, csak a teste rázkódott.

– Megoldjuk, szívem. Valamiképpen csak megoldjuk!

Minden fájdalmas és megdöbbenő volta mellett talán mégis éppen ez volt a legboldogabb perce a Halmi Géza életének. De a boldog perc is elmúlik éppen úgy, mint a boldogtalan. Gézának eszébe jutott a munkája. Igaz, Márta volt az, aki felhozta a témát.

– Te is nézted azt a kort? – Lehet, csak azért kérdezte, hogy ne kelljen tovább „arról” beszélni.

– Én is.

– És jutottál valamire?

– Még nem tudom. Van itt valami. Ami nem mindennapi még abban a vallásos világban se. Vagy lehet, hogy éppen abban nem. De még nem vagyok biztos. Addig nézsd meg magad egy sebésszel vagy nőgyógyással! Ne húzd az időt, ha lehetséges!

De Márta, a maga optimista módján, már napirendre tért a dolog felett. Úgy látszik, maga az a tény, hogy Gézának elmondhatta, valami biztonságérzetet adott neki.

– Kérlek! Nézz utána! Hol tudnád megtenni?

– Nem is tudom. De ha elmehetnék vagy három napra Kaposvárra... Megvan még a régi lakásod?

– Tudod, hogy megvan.

– És oda mehetek egy néhány könyvvel?

– Tudod, hogy oda mehetsz.

A király – tudta. Mindent tudott, csak már öreg volt, a halál árnyékában volt. És nagyon elkeseredett is volt éppen ezért. Hogy egy életen át harcolt az országa fennmaradásáért, és mégis, ha véletlenül nem sikerült volna véget vetni a régi szultán uralmának, akkor ráment volna nemcsak az ország, de az egész keresztény világ nagy része is. Aztán jöttek Husz mester követői. Ő maga személyesen nem is gyűlölte a magisztert. Tőle akár élhetett volna is. De akkor teljesen aláasta volna az egységes kereszténységet. És, „Uram Isten!” így is aláasta. Mert megmondta Tar Lőrinc, és megint igaza lett, hogy a mártír vére megsokszorozza a híveket. De mit tehetett volna? Valahogy meg kellett oldani azt a veszélyes helyzetet. Akkor és ott kellett megoldani. Ebben senki nem segíthetett. Talán hibázott. De ki nem hibázott volna? És a mester kiömlött vére a mai napig megszennyezte az ország életét. Lám, Erdélyben a parasztok fellázadtak. És mit tűztek a zászlóikra? A huszita tanokat. Igaz, a parasztok

máskor is lázadoztak. Hiszen melyik normális ember ne lázadna, ha egyszer el akarnak tőle venni valamit, olyat, amit azelőtt nem vettek el? Talán a török alatt jobb lenne? Dehogyan lenne jobb! Ám de máskor elég volt néhány bot a lecsendesítésükhöz. Most meg vért kellett ontani. Az egész ország véréért. Mert a paraszt vére, minden ember vére, az ország vére is egyben. Még csak benne, a királyban bíztak. De ő öreg, beteg és haldoklik.

Nagy nehezen lekászálódott az ágyról, letérdelt és elkezdett imádkozni. Úgy is maradt abban az imádkozó pózban. Meghalva.

A ferences is imádkozott. Ő azért imádkozott, hogy a népet ne butítsák tovább a huszita tanok. Az egész földi élet csak képzelet. Árnyék. A fájdalom völgye. Ő csak tudja. Hiszen neki most éppen a foga fájt. Ez nem volt újság. Az egész országban, de főleg a nemes emberek között, mindenkinek szinte állandóan fájt a foga, néha több is egyszerre. Hát nincs igaza akkor, ha azt mondja, hogy nem itt, ezen a világon van az igazi élet, hanem odaát? Ahol már nincs fájdalom, megszűnik a holnap gondja, nem kell félni a kontyos töröktől. És ezek a szerencsétlen, buta parasztok éppen azt a csodálatos túlvilági életet teszik lehetetlenné a saját maguk számára a buta megátalkodottságukkal! A pap, a harcos inkvizítor atya tehát letérdelt és imádkozni kezdett. Hogy legyen egy kis idejük az embereknek, hogy megtérhessenek, hogy addig ne jöjjön a török, s ne vegye el a kicsi életüket! Hogy ne haljanak meg tévelygésben!

Nagyjából ugyanebben az időben sokan mások is imádkoztak. Majdnem mind másért, de az összes imában volt valami közös. Időt kértek Istentől.

És az imák meghallgattak. Nem egyszerre és nem azonnal, de valamilyen formában megtörtént az, amit az emberek szerettek volna. Ki hallgatta meg azokat az imákat? Nem tudni. Lehet, hogy az Isten. Lehet, hogy az ördög. De az idő valamilyen formában meg lett adva.

A rákövetkező évben úgy alakult a tavasz, hogy kétszer is volt nagypéntek, de egyszer sem volt húsvét. Ám ezt nem vette észre senki. Az emberek azt hitték, hogy a dolgok ugyanúgy mennek tovább, mint addig mindig. De valami égi számadáskönyvben, ahol minden fel van jegyezve, úgy alakították az időt, hogy másképp folyjon, mint odáig.

Ha akkor lettek volna olyan csillagászok, mint ma, és ha azok éppúgy megvizsgálták volna a távoli galaxiscsoportokat, ahogy ma teszik, érdekes dolgot láttak volna. Azt, hogy az a bizonyos Nagy Sötét Folyam nem úgy folytatja a menetét, mint ahogy azt ma látjuk, hanem egy bizonyos ponton jobbra, balra, fel meg lefelé eltérnek a normális útirányuktól. Mintha kikerülnének valami láthatatlan akadályt. Lehet, hogy éppen azt is tették. Mert azután szépen rendben megint összeálltak, s úgy folytatták, mint eredetileg.

László még mindig – vagy már megint – Forgó Dénes vendége volt. Már megbeszéltek több dolgot is, de a fiatalabbik férfi még mindig nem tudta, hogy volt tanára szerint neki most mit is kell tennie.

– Akkor hát végül is mit tegyek..... apám? – Ezt félve mondta ki, nem tudta, hogy az öreg mit fog majd szólni hozzá.

Ám az öreg úgy megörült a közvetlen szónak, hogy még a szeme is elvizesedett tőle. Hallgatott is egy kissé, hogy ne érződje a hangján a remegés, csak azután szólalt meg. Persze mindketten tudták, hogy László nem az ő vér szerinti fia. És azt is tudták mindketten, most már László is, hogy ki is volt az. Hiszen éppen ez volt az oka annak idején annak, hogy Forgó Dénes elvált Kalapos Erzsébettől. A mostani eszével de visszacsinálta volna! Hiszen mit is számít az az egyszeri botlás? Hát most sűrű torokköszörülések után szólalt meg.

– Fiam – és jól megnyomta a „fiam”-ot, hogy érthető legyen, több ez annál az udvariasságnál, amivel egy tanár a kedves volt diákja iránt lenni szokott – én nem avatkozhatom bele a te

életedbe. Nincs is ehhez semmi jogom. De ha már éppen engem kérdeztél, hát talán a legjobb, ha igyekszel magadat minél hasznosabbá tenni. Minden olyan cselekedet, amivel valakinek hasznára leszel, le fog venni valamit abból a lelki nyomásból, amit most érzel. És ami most a valóságban is rád nehezedik. Egy csomó dologhoz értesz. Méghozzá jól értesz. Gondold meg, hogy hol van rád a legnagyobb szükség és cselekedj annak a parancsa szerint!

László tehát igen elégedetten vált el az idős tanártól, aki lám, most, annyi év után, elismerte fiának. Miután akkor, amikor azt természetes körülmények között megtehetette volna, nem tette meg.

Nemvaló András szintén elégedett ember benyomását keltette. A Cilivel való dolgai jól alakultak, és úgy tűnt neki, hogy Mihály mintha nem vett volna észre semmit abból, ami közte és a felesége között szövődött. Ugyan, a valóságban ebből semmi sem volt igaz, mert Páll Mihály volt olyan intelligens és jó szemű ember, hogy mindent meglásson, amit meg kellett látnia, és esze is volt annyi, hogy össze tudja adni, hogy kétszer kettő az négy. Csak hát, nem szólt. Nem, mert valóban sokkal idősebb volt, mint Cili, meg aztán azt is tudta, hogy ha szólna, vagy akár csak éreztetné, hogy lát ő bizony nagyon is jól, akkor is csak ő volna az, aki egyedül maradna, akkor is ő lenne a vesztes. Hát, hallgatott. És tűrte. Nem volt az olyan nagy szenvedés, hisz hetven év fölött már nem az a legfontosabb egy férfinak, hogy kivel és mit csinál a felesége, ha azt diszkréten csinálja. És András, azt meg kell adni, diszkrét volt. Jó volt a nevelése. Azért mégis, sem a büszkesége, sem az embersége nem szerette.

Hát András elégedett volt. Ráadásul, a munkája ellen se volt kifogás. Méghozzá méltán. Mert a szakmájához valóban jól értett. Minden a legjobb rendben ment, ezt ő így látta.

Ébresztés

Ez idő tájt történt az is, hogy Márta elszánta magát, hogy most már komolyan veszi a betegségét. Nemvaló István, a költő, aki régebben sokat forgolódott orvosok társaságában, tehát ő ajánlott neki egy orvosnőt, akit akkoriban kezdett a szárnyaira kapni a hír. Vibra Anna volt az orvosnő neve, és magas, sovány, szigorú arcú, negyvenes hölgy volt. Az a fajta, aki maga soha nem volt szép, és éppen ezért a mások szépsége sem befolyásolta, se pozitív, se negatív értelemben.

Pedig a Mártáé akár befolyásolhatta volna is, mert ő viszont igen szép nő volt. Még az a tény, hogy lefogyott az utóbbi időben, még az is jól állt neki.

Különben már mondtam, hogy Márta annyira hasonlított Boros Tündére, hogy sokan össze is tévesztették a két nőt. Persze, főleg azok, akik nem ismerték őket közelebbről.

Nos, az orvosnő hümmögött, nézegette az eredményeket, megint hümmögött, vizsgálgatta Mártát és közben szemmel láthatóan elkomorodott. Még kérdezett is ezt-azt, de attól csak még komorabb lett.

– Hát ez bizony az, amire eddig is gondoltunk. Még ha a közvetlen vizsgálat nem is éppen így mutatja, de a labor és képalkotásból származó eredmények úgy láttatják, hogy biz’ ez nem is éppen olyan friss. Hogy úgy mondjam, eléggé rég fennáll.

Még ingatta a fejét egy kicsit, miközben Márta határozottan a halál félelmét érezte, majd így folytatta:

– Most azért egyelőre valami erős antibiotikumot kap, hogy az időközben megjelent fertőzés okozta gyulladást leküzdjük, s azután majd meg fogjuk látni. Mindenesetre, operálásról már aligha lehet szó. De valamilyen kezelést majd fogunk alkalmazni. Naaa! – tette hozzá, látva a Márta elfancsalodott arcát – hátha van még remény!

Az ilyesmitől szoktak aztán a betegek igazából megijedni. Márta is reszketett már. Valahogy azért mégis csak felöltözött és gyászosan elhagyta a rendelőt. Az orvosnő még utánaszólt, hogy majd ő fogja felhívni, amikor itt lesz az ideje. De azt már hallotta is meg nem is.

Hazaérve nem is szólt senkihez egy szót se, csak bement a szobájába és hasrafeküdt az ágyon. Sírni szeretett volna, de nem tudott.

Aztán délutánra megjött Géza, de még akkorra se tért magához igazából. Géza pedig látta, hogy valami mértéken felül kiütötte, hát nem alkalmatlankodott neki azzal, hogy idióta kérdéseket tegyen fel.

Ilyenkor szoktak a beteg emberek a szalmaszálba is kapaszkodni. Ez a szalmaszál ezúttal nem volt más, mint Nemvaló István. És nem egyebet sütöttek ki, mint hogy felmennek az Élet Kocsmájába. A nevezett intézmény a hegy oldalában működött már időtlen idők óta és az volt a nevezetessége, hogy a környékbeliek, aki odamentek különböző bajaikkal, gondjaikkal, sok esetben megoldást nyertek arra.

„De milyen megoldás létezik erre a bajra?” kérdezte magától Márta kétségbeesve. Majd meg is adta saját magának a választ: „Erre nincs!”

Vigyázóvár nem egy macskaugrásnyira van Pesttől, de ezúttal Márta nem sajnálta a benzint, ment, ahogy csak tudott. Délutánra már nemcsak a városban volt, de már útban is voltak az Élet Kocsmája felé.

Hogy valóban mindentudó volt-e a pocakos kocsmáros, vagy nem, ezt már talán soha nem fogja megfejteti senki, de tény, hogy Mártának egy nagy pohár teánál egyebet nem adott. A teát is maga főzhette, bár erre nem mernék mérget venni, igazából lehetett az a felesége is, vagy éppenséggel a másik sovány hölgy, akiről az hírlett, hogy a sógornője. De varázsló lehetett az illető, mert Márta az első korty után valóban megnyugodott. Holott olyan szétzilált idegekkel érkezett a helyszínre, hogy mindenki számára világos volt, hogy beteg és segítségre szorul.

Aztán, amikor már egy kicsit magához tért, kezdett, ahogy az ott szokás is volt, körülnézni. Olyan dolgokat, történeteket lehetett, sőt volt szokás látni a helységben, amely történetek különlegesen annak a személynek voltak szánva, aki nézte őket.

Ezúttal azonban Márta nem vett észre semmi olyat, amire rá lehetett volna fogni, hogy jelentősége lesz, vagy lehet a számára. Nem is annyira ő nézett körül, mint inkább őt nézte valaki. Az illető nála fiatalabb férfi volt, és eleinte nem sok figyelmet fordított Mártára. Aztán, mintha felismerni vélte volna, s ezzel egyidejűleg félelem jelent meg az arcán. De olyan páni félelem, amely csak olyan embernél látható, aki úgy véli, kísértetet lát. El is fehéredett. Egy pillanatban pedig se szó, se beszéd, felugrott és futva távozott a felvonó állomása felé vezető ajtón. Egyre gyorsuló iramban végigfutott az ösvényen a szakadékig, de nem állt ott meg, hanem, mint aki nem is veszi észre, továbbfutott egyenesen a szakadékba. Még csak nem is kiáltott, amikor belelépett. A kocsmáros egy darabig szótlánul nézett utána, majd a végeredményt látva elégedetten sóhajtott és a többi vendége felé fordult.

Nemvaló István is csak pislogott egy darabig, de aztán megjött a szava.

– Ez az ember gyilkos. Többszörös gyilkos méghozzá. És most alighanem azt hitte, hogy az egyik áldozata jött vissza kísérteni.

– Tünde?

Márta csak sóhajteni mertte a nevét annak a nőnek, akivel úgy hasonlítottak egymásra.

– Tünde meghalt?

– Igen. Most már véglegesen. Ez az ember, sajnos kénytelen vagyok annak nevezni, egyszerűen a nyílt utcán agyonverte. Még most se tudom, hogy hogyan menekült meg a számonkéréstől. De most utolérte.

A költő jól ismerte mindkét nőt, s azt is tudta, hogy milyen értékes ember mind a kettő.

Később már csak alig mutatkozott a kövér vendéglős. Így aztán lassan felszedelőzködtek a mi ismerőseink és elindultak hazafelé. Márta az egész úton azon töprengett, hogy jelent-e, jelenteni fog-e valamit az ő jövőbeli életére (amely lehet, hogy már igen rövid lesz) nézve az a jelenet, amelyet végignéztek. De utóbb se tudott eligazodni rajta. „Lehet, talán azt jelenti, hogy lesz megoldás, de azt idegen ember hozza majd el, olyan, akiről nem gondolnám. De ki, és milyen megoldás lesz az? Végső? Jaj!” Nem tudott eligazodni rajta.

István is szótlán volt. Ő meg Tündére gondolt, akibe fiatalon mindnyájan szerelmesek voltak, s aki végül is olyan kegyetlen módon végezte.

A pontos diagnózis egy borítékban jött meg. Az a boríték pedig, bár nem oda volt szánva, mégiscsak a Géza kezébe került. Ki volt már nyitva és mivel Márta éppen valahol távol volt, megnézte. Nem a kíváncsiság vezérelte, amikor szinte önműködően mozogtak az ujjai, s megnézte a következtetést. Amiből kiderült, hogy Márta már annyira előrehaladott stádiumban van, hogy csak kemoterápia jöhet szóba. A daganat növekedése közben már létfontosságú szerveket is elárasztott.

Géza nem volt orvos. Még csak egészségügyi műveltsége sem volt. Viszont nagyon értelmes férfi volt, méghozzá olyan, akinek az életben Márta számított a legtöbbet. Emiatt pedig, főleg amióta tudott a betegségről, alig múlt el nap, hogy meg ne vallatta volna az internetet. Ez az irat pedig, amit éppen most olvasott, olyan sokkot okozott neki, hogy nem is tudta azonnal teljes mélységben átgondolni. Leült egy kicsit, hogy gondolkozzon, de nem volt rá képes. Végül belátta, hogy időre van szüksége. Visszacsomagolta hát azokat a rettenetes iratokat a borítékba, vigyázva, hogy lehetőleg abban a sorrendben legyenek, amelyben eredetileg voltak. Aztán elővett egy fancsika papírt és röviden megírta, hogy el kell menjen, de egy, legtöbb két nap múlva megint rendelkezésre áll. Mit akart tenni? Ő maga se tudta.

Szerencséje volt, a gyerekek éppen egy ismerős néninél voltak, s őrá nem volt éppen pillanatnyi szükség. Elindult tehát Kaposvár felé, nagyjából abban az időben, amikor Márta útban volt visszafelé. Csendet akart maga körül! Gondolkozni akart!

Ugyanabban az időben, amikor István és Márta az Élet Kocsmájában időztek, ugyancsak ott tartózkodott András is, az István fia. Természetesen Cilivel. Akivel már egy ideje nagyon jól megértették egymást. Kezdetben ugyan voltak Andrásnak lelkiismereti aggályai is, hogy hát mi lesz Mihállyal, hogy esetleg egyedül marad éppen az öregkor beköszöntével, de ezeket hamar elmosta a Cili ragaszkodása, meg az a meggondolás, hogy senki se kényszerítette Mihályt arra, hogy olyan feleséget válasszon magának, aki feleannyi idő, mint ő.

Ott voltak tehát, de éppen csak „tölteléknek”. Úgy hitték legalábbis, hogy nekik igazán nincs olyan problémájuk, amit ilyen misztikus úton kellene megoldani.

István természetesen felismerte a fiát, de mivel látta, hogy egy nővel van, semmiféle módon nem akart alkalmatlankodni. Neki akkor különben is a Márta megoldani való problémája foglalta le a gondolatait, meg az, hogy tőle telhetően hogyan tudna abban segítségére lenni?

András viszont nem ismerte fel az apját, mégpedig két okból. Egyrészt mivel István nem Julcsival volt, s ettől mintha nem is ő lett volna. András pedig igen jól ismerte Julcsit, még most is orrolt kissé az apjára miatta. Másrészt pedig azért nem ismerte meg, mert olyan volt a helyiség jellege. Valami különleges adottság miatt az ott tartózkodók nem a másik embert ismerték fel, hanem sokkal inkább az emberek jellegzetes mozdulatait. És azok közül is főleg, amelyeket a saját megoldani való problémájukkal kapcsolatba lehetett hozni.

A vastag kocsmáros különben még rá is tett egy lapáttal a helyiség misztikus erejéhez, amennyiben a világítást is úgy állította be, hogy főleg a mozdulatokat mutatta inkább, mint az arcokat. A berendezés beállítása egyébként nem is szigorúan az ő elképzelése szerint volt, sokkal inkább a két vékony nő, a feleség és a sógornő útmutatása szerint.

Annak ellenére azonban, hogy csak „töltelék” voltak, András mégis érdekes villanásokat kapott el a pillantásával. Ő főleg Mártát látta meg. Igaz, hogy a kétségbeeséssel, a páni félelemmel az arcán, egy kissé lefogyottan is, Márta gyönyörű szép volt. András tehát egy olyan nőt látott, aki segítségért esdekel. És akinek a mellette ülő partnere valami okból nem adja meg azt a segítséget. Hogy miért nem, az rejtve maradt András előtt. Még nem tudta, csak sejtette, hogy abban a bizonyos segítségadásban neki is szerepe lehet egyszer. Milyen formában, és milyen lesz az a segítség? Ezt nem gondolta meg abban a pillanatban.

Cili nem volt „lényeglátó”. (Most már csak maradjunk meg ennél a nem túlságosan jó kifejezésnél, mivel jobb pillanatnyilag úgyszincs). A közelmúltban együtt eltöltött idő alatt azonban valamennyire megtanult az András szemével látni. És különben is, ivott a vendéglős által számára felajánlott italból, amely mindenkinek megsokszorozta a képességeit. Ki tudja, mit tartalmazott? Drogot nem, az biztos, hacsak nem olyat, amit akkoriban még nem lehetett kimutatni. Hiszen, hej, de sokszor ellenőrizték! Cili hát látott, és még az sem lehetetlen, hogy az Amariei családból is hozott valami szellemi csomagot. Mit látott hát? Egy fiatal nőt egy idős férfival. És látta, hogy a nő nagy gondban, talán bajban van, és segítségre szorul, és hogy az az idős férfi mennyire igyekszik a kedvében járni. Cili nem ismerte sem Istvánt, sem pedig Mártát. Ugyanakkor el se gondolkodott még azon, hogy jelent-e neki mindez valamit?

A pocakos kocsmáros sem érezte éppenséggel jól magát azon a napon. Mintha valami rossz előérzet bizsergette volna. Pedig hosszú nyúlt élete folyamán volt alkalma kitapasztalni, hogy az előérzetekre jó hallgatni. Hamar be is csukta a kocsmát a vendégek távoztával, s ment hátra lefeküdni. És megbeszélni a feleségével, hogy mi is lenne a teendő? Ám ezúttal a felesége se tudott megoldással szolgálni. De még a sógornője se. Csak érezték, hogy valamilyen változás készül, de hogy milyen, arról fogalmuk sem volt.

Halmi Géza nem találta a helyét. Tudta, hogy valahova fordulnia kéne, valamilyen felsőbb hatalomhoz, de a rájuk szakadt tragédia, legalábbis annak a hírnöke, olyan erővel nyomasztotta, hogy még a legegyszerűbb teendőket se tudta végiggondolni.

„Talán az imádság segít!” Nem, nem várt csodát, elvégre ő is a mai elfajzott kornak volt a gyermeke, de egészen addig az imádság mindig megnyugtatta. És ő szeretett volna megnyugodni. Legalább megnyugodni.

Hanem, ahogy elkezdett imádkozni, a kétségbeesés újabb erővel rohanta meg. Sőt! Voltaképpen akkor sikerült neki a történeteket teljes mélységükben felfogni. Hát tovább imádkozott. Majd letérdelt és úgy folytatta, majd lefeküdt a katolikus vallás szerinti „véniába”, s mivel

végezredményben zsidónak született, s emlékezett még ősi zsidó imákra, hát kipát tett a fejére, s úgy mondta el azokat is.

Ebben a mai korban az emberek általában nem szoktak fennhangon imádkozni. Akik egyáltalán megteszik, azok is némán teszik, leginkább csak gondolatban. Halmi Géza fennhangon imádkozott. Sőt, hangosan. Valóságos szónoklatot tartott az Istennek. És közben patakokban folyt le az arcán a könnye, de ő észre se vette.

Így tartott ez elég hosszú ideig. Egy óra volt? Vagy másfél? Ő se tudta. Csak annyit érzett, hogy amikor abbahagyta és felkelt, mintha egy kissé nyugodtabb lett volna.

„Végezredményben mi történik? Én magam se élhetek már nagyon sokáig! Majd csak kibírom valameddig! De mégis... egy ilyen szép, fiatal nő, tele élettel...” De ezeket gondolva most már nyugodtabb volt. Nem olyan sarokbaszorított, mint akkor volt, amikor a ház küszöbét átlépte. És az is eszébe jutott, hogy ez a ház is a Mártáé. Igaz, úgy a Mártáé, hogy a kettőjük pénzén vették, egymást kisegítve, de aztán, amikor a közjegyző elé került az ügylet, akkor mondta Géza, hogy „legyen a tiétek teljesen, legyen egy kézben”. Márta akkor Kalapos Lászlónak a barátnője volt, miután Nagy Jancsi, az első férje, eltűnt.

Még egyebek is eszébe jutottak, de érdekes módon, most már nem keseredett el az emlékektől.

Az Isten felébredt. Bármilyen furcsán is hangzik, de csak fel kellett ébrednie, miután hétszáz éves álmát aludta. A világmindenségben valahol. Hol? Mindenhol. Ki tudja azt? Végül is neki is joga van elfáradni, hogyha egyszer minden pillanatban javítani kell valamit a Világon, mert mindig elrontanak benne ezt-azt. Mert csak mi, nagyképzű emberek hisszük ám azt, hogy fokról fokra kezdjük megismerni a Világmindenséget. Holott az igazság az, hogy az Isten minden pillanatban változtat rajta valamit, hogy jobban működjön. Ekkor megjelent előtte egy féreg. De hát a Teremtő előtt bárki csakis féreg lehet.

A féreg... meglehetősen szemtelenül, szónokolni kezdett.

– De hát még csak hétszáz év telt el! Ezer évet ígértél, Uram!

– Nyugodj meg! Megkapod, ha megígértem. Csak felébredtem egy kicsit. És megnézem, hogy hogyan sáfárkodtál az én kedves Univerzumommal.

– Ahogy tudtam, Uram!

– No, azt látom. Az például mi?

A Nagy Sötét Folyamra mutatott, ahol is a galaxiscsoportok gyorsuló ütemben haladnak az Univerzum széle felé. És ahol, a szélétől nem messze, egy helyen mintha kikerülnének valamit, szétváltnak, körbeforognak, s csak azután folytatják az ő útjukat.

– Az emberek imádkoztak valamiért. És csak így tudtam teljesíteni.

– És persze nagy örömmel teljesítetted! Egészen biztos, hogy valami háborúval, vérontással kapcsolatos dologért imádkoztak. És ugyebár még a galaxisokat is össze-vissza gubancoltad, nagy igyekezetekben.

Az Isten kinyújtotta a jobb kezét és szelíden megsimogatta a görcsberándult galaxishalmazokat. És mint a bárányok, ettől megnyugodtak, és attól fogva egyenesen folytatták az útjukat.

– Ez mostantól fogva így maradjon! Nincs már olyan sok neked hátra! Igyekezzél nem elrontani több dolgot! Talán, de tényleg csak TALÁN, akkor kegyelmet kapsz!

– Úgy lesz, Uram! – ígérte a féreg.

- És most nem akarok ilyen nagyméretű dolgokkal foglalkozni többet. Tudd meg, hogy a kicsiket néha sokkal nehezebb rendbe tenni. De megéri. Látod például azt ott?
- Aaaazt? De hisz az csak egy ember.
- De milyen ember?! Milyen tiszta ember?! És mennyit szenvedett. Ez az ember már a születése előtt is szenvedett. Tudtad ezt?
- Látom, Uram. De amikor olyan agresszív volt....
- Az ám, de sohasem kért magának semmit! Illő hát, hogy teljesítsük.
- Ha akarod, Uram, forgassuk vissza az idő kerekét! – ajánlotta a féreg.
- Persze! Mert hogy te csak így volnál képes rá, mindent összezavarva, hát azt hiszed, hogy én is csak így tudom. Neeem! Szépen, finoman kell ezt megoldani!

...és azután

Egy kicsit csodálkozott Márta, hogy Gézát aránylag nyugodtnak, sőt majdnem jókedvűnek látja. „Talán illett volna egy kicsit gondterheltnak lennie! Vagy legalább azt mutatnia”. De nem sokat foglalkozott a dologgal, volt anélkül is mivel foglalkozzon, elég. Igazság szerint annyira feszült volt, hogy még lélegzetet is alig mert venni. Amikor pedig éppen nem feszült volt, akkor meg teljesen letört volt. Igaz, Géza valóban próbálta vigasztalni, de rajta meg látszott, hogy inkább csak mondja a szavakat egymás után, de közben egészen másra gondol.

Azért ezekben a napokban mégis nagyon közel kerültek egymáshoz.

Aztán elérkezett az a bizonyos nap. „A doktornő már bizonyosan beállította a jövőbeni kezelésemet” gondolta Márta. Ami egyébként valóban úgy is volt.

Vibra Anna most is olyan egykedvű volt, mintha ő lenne a Vasálarcos. Nem lehetett látni az arckifejezésén egyetlen rezdülést sem. Ezt az attitűdöt egyébként tudatosan fejlesztette ki, még kezdő onkológus korában, és éppen az volt a célja vele, hogy se indokolatlan reményt, se pedig kétségbeesést ne generáljon a betegeiben. És bevált a módszer, ezért hát meg is tartotta végig.

– Nos, akkor talán tessék felfeküdni ide! – kezdte. Majd végignézte, tapogatta, miközben kialakult szokásával ellentétben, mind komorabb lett az arca.

Márta nagyot, keserveset sóhajtott.

„Na, most jön az ítélet!”

A doktornő azonban, bár megszólalt, nem hozzá intézte a szavait. Azaz, hogy egyelőre csak saját magához beszélt.

– Hát ez meg mi?

Még egyszer végigtapogatta, nézegette Mártát és szemmel láthatóan nem tudta hová tenni, amit észlelt. Megnézte a papírokat is.

– Jöjjön csak be, Ágnes!

Ágnes bejött.

– Ágnes! Ki hozta ezeket a papírokat?

Míg eleinte csak éppen suttogott Vibra doktornő, mind hangosabb lett, ahogy a méltatlankodásba belelovalta magát. A végén már harsogott, hogy a harmadik folyosón is meg lehetett hallani, pedig minden ajtó be volt csukva.

– Ágnes, maga látta ezeket a leleteket?

Ágnes csak bólogatni mert, hogy igenis, látta.

– Maga hozta ezeket ide nekem?

– Igen – közölte Ágnes suttogva.

– És ki az istennyilától kapta?! Mondja meg nekem, hogy ki a pokolbéli ördögtől kapta ezeket a nyavalyás papírokat?! Hát kinek a szar leleteivel ijesztgetik itt az én betegeimet?! Ki merte ezt tenni?!

Ágnes egészen kicsire húzta össze magát, pedig anélkül sem volt egy cseppet sem magas termetű. Nem mert szólni sem, csak a vállát vonogatta.

A doktornő megenyhült kissé. Észrevette, hogy nem a bűnös áll előtte.

– Na! Ne nyeldekéljen úgy, Ágnes! Maga nem hibás ebben. Maga csak elhozza azt, amit mások küldenek. Na jól van, na!

Mert észrevette, hogy Ágnesnél mindjárt eltörik a mécses. Ehelyett inkább Mártához szólt.

– Nos, asszonyom, mint bizonyára a hangomból is észrevette, itt valaki nagyot hibázott. És annak a hibának a következtében voltam én kénytelen önt halálra ijeszteni. Igen. Szavam sincs ellene, itt valóban van valami. De távolról sem olyan súlyos, mint ahogy azt ezekből a papírokból gondolni lehet. És különben is, az is, ami volt, egész kicsire húzódott össze az antibiotikum kezeléstől. Azt pedig, ami maradt, hétfőn eltávolítjuk. Megmondtam, punktum. Felkelhet!

Ámbár Márta, ha éppen nem feküdt volna, minden bizonnyal elájult volna, mégis most, hogy elmúlt a közvetlen veszély, elesettségéhez méltatlan módon, gyorsan kapkodta magára a ruháit. Mire a lépcsőre ért, már dudorászott valami régi-régi népdalt.

A közvetlen beavatkozásnak (Deus ex machina) azért mégis voltak egyéb eredményei is. Ilyen esetekben ez talán mégsem kerülhető el teljesen. De azok mind inkább jók voltak, mint rosszak. Nos, kevés kivétellel.

Ilyen volt például az, hogy a hollóhegyi tó egyszer csak lefolyást talált magának és előbb szivároghat, aztán mind gyorsabban kezdett leapadni. Egy néhány hét múlva már rá is lehetett menni a néhai falu helyére. Azért a lakók most már nem költöztek vissza.

Közben nyár lett, annak is az eleje. És mi megint ott ültünk a miklósfalvi kertben. Árpi a feleségével, a két szeretetre méltó öreg hölgy, és ekkor már Klári is velem volt. Mariettát, a sógornőmet hiányoltam egy kisé, de Klári azt mondta, hogy éppen „ügyködik” valamin. Mariettát mind szerettük, sajnáltuk is a sok kegyetlenség miatt, amin fiatal és nem csak fiatal korában keresztül kellett mennie, de ha Klári azt mondta, hogy a nővére „ügyködik”, akkor nemigen lehet nagy baja. Mert ekkor már külön is laktunk, Klári hozzám költözött és Marietta maradt az idős édesanyjával.

Nekünk ugyanis már hasoncsúszó gyermekeink voltak, és kellett nekik a hely. Most is ott vágtattak négykézláb körülöttünk, olyan vígan, hogy az egészen megnyugtató volt. El is kezdtünk Árpival „megbeszélni az idej kavicstermést”, vagyis a nagy semmit.

- De már akkor csak megkérdem, hogy te hiszed is azt, amit itt elmondtál?
- Nagyjából igen – mondtam az igazságnak megfelelően.
- Isteni beavatkozással együtt?
- Valamivel csak magyarázni kellett...
- Mit? Azt hiszed, ilyen még nem történt meg soha? Hogy egy nagy kórházban elkeverjék a leleteket?
- Na de ilyen pontosan? Akkor, amikor Géza az imádságával kiprovokálta?

A barátom a fejét ingatta.

- És mi lett az egésznek az eredménye? Nem varrtál el minden szálát.
- Igaz is – mondtam a könnyeimet törölgetve, mert a füst a szemembe ment. A miccsütés ugyanis most is az én dolgom volt, míg Klári az egyéb kajákat, s italokat kínálgatta. – Melyikre vagy kíváncsi? Várj!

Egyszer:

- Két nap múlva Mártát megoperálták. Mit gondolsz, ki vitt neki virágot a kórházba már a második napon?
- Nemvaló Andris?
- Akkor meg miért kérdezed, ha úgyis tudod? Együtt is maradtak s egy idő után össze is költöztek, úgy tudom. Gyerekestől, mindenestől.
- Na. Ebben azért van jó is. Legalább Pálék együtt maradtak. Mégis csak van valami jó is abban a kocsmában. Mert, gondolom, ezt jelentette, amit Cili látott.
- Igen. VOLT valami jó is benne.
- Volt?
- Volt. Vagy te nem tudod?
- Nem voltam itthon. Na, mi van vele?
- De hisz éppen innen van a Deus ex machina ötlete. Képzeld, szintén két nap múlva, a vékony fehérnépek a kocsmából – felszívódtak.
- Hogy szívódtak fel?
- Nem tudom. Egyik nap még ott voltak, s másnap már senki se látta őket. A kocsmáros egészen búskomor lett ettől. Meg is halt nemsokára. De előbb nagyon lefogyott s megöregedett.
- Nem jó dolog a szellemvilággal cimborálni – huhogott Árpí. – Meglásd, egyszer majd te is így jársz!

Ezen muszáj volt egy adagot nevetni.

- Ám Halmi Gézát igazán sajnálom!
- Én is. Ha valóban egyedül maradt...
- Te tudsz valamit?!

Erről nem tudtam, hogy kérdés volt-e, vagy nekem szegezett kijelentés. De nem is kellett rá válaszolni, mert nem volt rá idő. A kapu ugyanis nyílt és Marietta lépett be rajta igen vidám képpel, egy ősz férfiúval karonfogva. Már messziről kiszemelt magának.

– Te Kiscsabi, már régen kérdezni akartam tőled, hogy mit tudsz erről a jóvágású idős úrról? Ismered?

Ismertem. Halmi Géza volt. Valamennyien fellélegeztünk. Gézát is mind szerettük, és Marietta is megérdemelt már egyszer egy tisztességes férfit.

– Nnna! – szólt Árpi. – Most akkor rajtam van a sor a mesélésben. Tudsz valamit Kalapos Laciról?

Róla nem tudtam.

– Igaz, én se sokat. A világot járja. Ahogy megegyezett annak idején a... majdnem apjával. Segít, ahol lehet.

– Egyszer majd elkapják és jól lecsukják. El tudom képzelni, hogy miféle segítséget képes nyújtani egy informatikus, bármilyen zseniális legyen is.

– Remélem, nem! – így Árpi.

Ebben maradtunk.

VÉGE